Štev. 90. V Ljubljani, dne 24. decembra 1907. Leto I.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 8 K, ZA POL LETA 4 K, ZA ČETRT LETA 2 K. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

S. G. S.

Leto osorej je bilo, ko se nas je zbralo lepo število somišljenikov, zaupnikov, ki jim je bilo odgovoriti na vprašanje, ali naj še nadalje ostanemo „raztreseni udi“, ali pa naj se zvežemo v trdno organizacijo. Spajalo nas je dotlej in privedlo nas je v skupno družbo res da zlasti nekaj negativnega: nezadovoljnost z obstoječimi razmerami. To bila je prva naša vez. Tej nezadovoljnosti smo bili dali duška z brezobzirno kritiko, časih z bolestno, četudi nekrvavo operacijo. In glej, oglašali so se „nezadovoljneži z obstoječim“ na vseh koncih in krajih naše slovenske domovine. Spoznali smo se in spoznali drug v drugem svojega somišljenika.

Toda, ko so se na omenjenem sestanku dne 23. grudna 1906 po temeljitem, a objektivnem poročilu oglašali govorniki, pozivljajoč nas v navdušenih besedah, polnih odkritosrčnosti in iskrenosti, naj storimo novo organizacijo, tedaj so padli zadnji pomisleki in brez odmeva je ostal edini protivni glas navzoče družbe. In ko so nam možje, bili so res sami zreli možje, drug za drugim govorili popolnoma prosto iz svoje duše in svojega srca, tedaj smo radostno spoznali, da nas ne veže samo nezadovoljnost z obstoječim, ampak predvsem nekaj pozitivnega. V izmenjavanji svojih misli našli smo skladne misli in sorodne duše. Kaj hočemo in kako hočemo — odgovor na ti dve vprašanji nam je bil jasen in točen. Ravno zategadelj je podlaga našemu združenju tako zdrava in čvrsta, ker v zasledovanju določenih in določnih ciljev ni nobenega omahovanja, nobenega nihanja ne na levo ne na desno. To zdravo jedro našega programa, jasnost na eni, vzvišeni cilj na drugi strani, je predvsem, ki množi naše vrste dan za dnevom z novimi, navdušenimi somišljeniki. Ni tako kakor pri narodno-napredni stranki, ki se sramuje svojega programa, ki je liberalna, pa noče biti liberalna; pa tudi ni tako kakor pri slovenski ljudski stranki, ki je — vsaj po volji svojih voditeljev — klerikalna, pa noče biti klerikalna ter je povezala v culo svojo „katoliško-narodno“ raševino.

Hočemo, da bodi slovenski narod sam svoj gospod na svoji zemlji, enakopraven drugim večjim narodom, nam sovražnim sosedom. Dosežemo pa to z gospodarsko okrepitvijo slovenskega naroda, to je z gospodarsko okrepitvijo vseh slojev njegovih od delavca z rokami pa gori do delavca z umom svojim. Podlaga gospodarski okrepitvi pa je prosveta, je kultura. Kultura in gospodarstvo gresta roko v roki, sporedno drug poleg drugega. Umne gospodarske politike brez prosvete, brez poduka in izkustva na podlagi najmljajše znanosti si misliti ne moremo.

V teh kratkih stavkih je povedano bistvo naše politike in našega programa. Položaj naroda slovenskega pa je živ dokaz, da je taka politika najnujnejša potreba, politika jednajste ure, in zategadelj tudi edino upravičena. Vsaka druga politika v teh resnih časih je sport, je nevarna igra z ognjem, ki vtegne vpepeliti borno slovensko kočo. Kdor se tega zaveda, in ta zavest je dostopna vsakemu količkaj resnemu politiku, ta izprevidi takoj, da v zasledovanju te politike ni mogoče korakati niti z današnjo takozvano narodno-napredno stranko, niti z današnjo takozvano slovensko ljudsko stranko. Ena kakor druga teh dveh strank zasledujeta v glavnem čisto kaj drugega, kakor pa izključno korist slovenskega naroda. In le v dosego glavnega svojega namena nosita na svojih praporih tudi gesla: narodnost tu, slovenstvo tam, svobodomiselnost in narodnost tu, napredek tam, demokratizem pa na obeh straneh. To so jim le sredstva, ki naj posvečujejo namen. Ker ravno pa je taka politika velika laž, zato vidimo v njenem spremstvu vse slabosti in pregrehe, ki jih kot naravno posledico rodi prvi greh: laž. Hočejo se kazati demokrate, pa so demagogi, hočejo biti Slovenci in narodni, pa so le zaslepljeni strankarji, hočejo biti napredni, pa so nazadnjaki, hočejo biti svobodomiselci, pa so ubijalci vsake svobode in prostosti! Svoboda in vera ste jim dekli. Z gospodarstvom mažejo oči slovenskemu kočarju.

V neštevilnih člankih v tem našem glasilu smo tolmačili in pojasnjevali vodilne misli in temeljna načela politiki Slovenske Gospodarske Stranke. „Nova Doba“ je glasilo politične stranke, zato pa jih imenujemo najivneže, ki so hoteli, da bi morala N. D. kot glasilo slovenske gospodarske stranke prinašati članke zgolj gospodarske vsebine. Temu namenu služijo vendar v prvi vrsti strokovni listi, knjige in brošure ter predavanja. Naša naloga pa je, da s stališča edino upravičene slovenske politike kažemo slovenskemu narodu pot, po kteri pride najkrajše in najuspešnejše do svojega cilja. Kakor je jednostavna naša ideja, a povsem nova je za slovenske razmere, ki doslej niso dajale drugega poduka, kakor da druge diferencijacije sploh na svetu ni, nego je ločitev v „klerikalce“ in „liberalce“. Ob tem nauku so pozabili, da so Slovenci, lačni, revni, pod tujčevo peto zdihujoči Slovenci. Kaj je torej nujnejše, da se gremo še naprej „liberalce“ in „klerikalce“, ali pa da skrbimo za svoj narodni kruh kakor tudi za kruh v pravem pomenu besede?

Da so naše misli prave, nam dokazujejo naši krasno uspeli in mnogobrojno obiskani shodi, ki jih je prirejala, neustrašeno in brez bojazni, ker čiste vesti, naša „mlada“ stranka. Burno in navdušeno so pritrjevali našim besedam, ki smo ž njimi prepričevalno izvajali svoje misli, začrtavali smer naši politiki. Celo nasprotniki so se klanjali našim mislim in marsikoga smo prepričali ter ga uvrstili v naše vrste. Da so nekateri zopet odpadli, nas ne plaši. S tem niso napravili sramote nam; a tudi zamerimo jim ne, saj vemo, s kakšnim pritiskom se je to zgodilo. Drugi, zakrknjenci so sicer pristali na naše besede kot popolnoma pravilne in resnične, ali — ostali so „liberalci“ in „klerikalci“.

Ne štejemo jim tega v zlo, saj ne moremo zahtevati, da bi kar črez noč opustili svojo — navado. Novi nauk jim mora priti v meso in kri, in da jih pripravimo — četudi polagoma — do tega, v tem obstoji poglavitna naša naloga. Če se nam posreči, da vsako leto le sto takih pridobimo, ki jim je v duše z uspehom proniknil nauk S. G. S., pa smo lahko popolnoma zadovoljni. In storili smo že mnogo več. Lahko se ponašamo s tem. Ne samo, da smo s svojo brezobzirno kritiko nasprotnikom vcepili strah pred korupcijo in da moremo v tem pogledu zaznamovati mnogo poboljšanja; še več, vsaj v delno zaslugo si štejemo, da hočejo vse slovenske stranke biti ena bolj kakor druga narodno-radikalne in demokratične. Vse pa so pričele intenzivno gospodarsko delo. Slabo nas razume, kdor misli, da smo jim zaradi tega zavistni. Podivjale so sicer pri nas razmere, da vidimo v pristašu nasprotne stranke sovražnika in da sodimo, da je vse slabo, kar prihaja od njega, četudi je v resnici dobro in četudi bi do nebes

LISTEK.

Sveti večer.

Spisal Milan Pugelj.

Peljal sem se preko Ljubljane na Dunaj. Na sveti večer je bilo in davni spomini so mi legli tako težko na dušo, kakor bi privalil nanjo neviden duh ogromno breme. Vse se je vrstilo pred očmi: mladost, domovje, božično drevo, obrazi prijateljev, ki se jim godi dobro na svetu, kopa pozabljenih ljubic, davni dogodki, minuli sveti večeri. In dogodilo se je, da se me je polotilo veliko hrepenenje. Zahotelo se mi je, da bi izstopil iz dolgočasnega kupeja, prekinil to enakomerno ropotanje, napotil se nekam med prijazne ljudi, sedel kam v bližino toplo zakurjene peči, poslušal malo godbo ali petje, gledal v lep in mlad obraz. majhno pobožal drobno roko lepe gospe ali gospodične.

Vlak je ropotal in ropotal, voz se je nagibal zdaj malo na desno, zdaj malo na levo, tuintam je zazvenel zunaj žvižg lokomotive, iz dalje so posijali včasih skozi rosno okno obrisi daljnjih luči, svetilka, ki je gorela tik pod stropom, je hotela včasih skoro ugasniti.

Sklenil sem takole: V Celju imam brata, brat ima ženo in otroke, prijazno zakurjeno sobo, na sredi božično drevo vse v lučkah, v kotu klavir — in ni nemogoče, da se mudi pri njem zdaj za praznike sestra njegove žene, lepa Dunajčanka Ana; v Celju torej izstopim, obiščem brata, razveselim se sam in tudi drugi se bodo mene razveselili. Dobre volje bom, na zofi bom sedel, na moji levi bratova žena, na moji desni lepa Dunajčanka Ana.

Počasneje je vozil vlak, več in več luči se je pomikalo mimo rosnih kupejevih oken, zunaj so kričali ljudje vse križem, vlak je zažvižgal in obstal.

„Celje!“ — sem začul klicati izprevodnike, vstal sem mahoma, zapel suknjo, vzel s police kovček in dežnik, odprl vrata in stopil naglo na mali hodnik pred kupejem. No, nisem mogel takoj do stopnic. Srednje velika mlada ženska je držala v obeh rokah velik kovčeg in ga z vso svojo močjo skušala spraviti na vrh kratkih stopnjic.

„Oprostite“ — je rekla, sapa ji je pohajala — „nisem tako močna. Ali bi majhno ne pomagali?“

Svoj kovčeg sem postavil naglo za seboj na tla, oprijel sem njenega, ga nesel v kupe in položil na polico. Tik nje sta stala na tleh še dva in še dva svežnja. Pustil sem jo, da je stopila naprej v kupe in dvakrat sem moral vun in noter, predno sem razložil vso njeno prtljago po policah.

„Hvala lepa“ — se mi je zahvaljevala med vrati, in skoro deklamirala: „Prav prisrčna hvala!“

Boga mi! Lepa je bila, kakor najlepša črna poletna noč. Lasje temni, obraz bel, nalahko rdeč, a ustne, kakor žrjavica, in modre oči in zobje in telesce, tiste prsi, ko je odlagala mantiljo.

„Vi odhajate, gospod!“ — je kar žuborelo iz nje. „Hvala lepa, gospod. Srčkana hvals! Kadar pridete v Gradec, me obiščite. Glavni trg, deset! Mudi se! Le hitro! Izprevodnik že trobi!

Naj gre do vraga — izprevodnik!

Kakšne oči je imela! Kakšen glas! Kako poln, kako zvočen!

„Namreč — mene je resnično veselilo! In veste, gospodična ali gospa, kar že ste, veste — — no, torej!“

Vlak je zazvižgal, jaz sem se motovil med vrati.

„Zdajle izstopati, je prepovedano, namreč: treba plačati kazen in tudi se dogodi, da človeka zapro. Sicer, veste, se peljem na Dunaj. In imam do tam karto. Pa je sveti večer in dolgčas mi je postalo. Nerodno se je voziti na sveti večer. In sem mislim, da bi izstopil. Zdaj pa, ko ne bom več sam, se lahko peljem dalje. Če namreč smem biti tako svoboden, da sem z vami prijazen!“

Dvignil sem svoj kovčeg, položil sem ga na drugem koncu kupeja na prazno polico, vrnil sem se in ji sedel nasproti.

„Gospod, še študirate, kajne?“ — je vprašala.

„Ne! Sem pisatelj!“

Razveselila se je.

„Še nikoli nisem z nobenim govorila, joj, kako me veseli! Kakno, prosim, vaše cenjeno ime?

„Maksim Pustotnik!“

povzdigavali, ko bi ravno isto napravil pristaš te stranke. Veselimo se, prav od srca se veselimo, če vidimo v nasprotnih vrstah napredek in delo — v našem smislu, in grajamo to delo le tedaj, če je napačno in škodljivo celoti.

Z mirno vestjo zremo na svoje dosedanje delo. Zavest imamo, da se niti v eni točki nismo oddaljili od zaznamovane poti. Vztrajno hočemo korakati dalje. Kultura in gospodarstvo ostaneta naši gesli, vse drugo nas kot Slovence dandanes ne sme tikati. Po tej poti upamo priti do trenotka, ko bomo ob svečanem in ubranem pritrkavanju božičnih zvonov narodu slovenskemu mogli vzklikniti: **čestit božič!**

Vseslovenska politika.

Že opetovano smo razmotrivali na tem mestu o vzrokih, zakaj da je slovanska politika splošno tako malo uspešna. Kot glaven vzrok, ki je skoraj vedno sokriv vseh največjih neuspehov, moramo navesti dejstvo, da nam sploh nedostaja smotrene narodne politike, da v tem oziru vse naše stranke brez izjeme dan na dan grešijo, ker si niso na jasnem glede vodilnih, kardinalnih točk, ki bi naj dajale smer vsemu narodnemu delu. Vedno samo čakamo in čakamo, da se kaj zgodi, potem dvignemo krik in vrišč, zavzamejo se tudi naši poslanci za kako stvar, potem pride uspeh ali neuspeh tega trenotnega boja, in zopet začnemo čakati. Naši vodilni politiki grejo sploh vedno le na trenoten uspeh, organizovanega, skupnega, sistematičnega dela v obrambo in napredek našega naroda se ne lotijo. To delo bi sicer imelo nekoč dober uspeh, toda morda bi ga naši voditelji ne dočakali in zato jim ne diši.

Kakor nam je taka trenotna politika škodljiva, ker nas mami s hitrimi in pogosto navideznimi uspehi, ravno tako je sorodna napaka v naši politiki lokalni partikularizem, ki se izraža posebno v tem, da hočejo imeti vse dežele (provincije), v katerih žive Slovenci, svojo lastno politiko. S tem provincijalizmom podpiramo namreč oni sistem, ki nam je v narodnem oziru do sedaj še največ škodoval; oni sistem, vsled katerega je za nas tako pogubonosno ponemčenje v velikem slogu omogočeno.

Dejstvo je namreč, da imamo Slovenci zaznamovati največje narodne izgube vendarle samo na Koroškem in Štajerskem, torej tam, kjer so Slovenci v manjšini v deželi, tam kjer so izročeni na milost in nemilost sovražni nemški večini. Iz tega dejstva samega se lahko uvidi, da ni v prvi vrsti toliko povdarjana visoka nemška kultura, ki si izbira iz slovenskih vrst vedno novih pripadnikov nemške misli, tudi ni v prvi vrsti temu žalostnemu pojavu vzrok gospodarska premoč nemškega naroda, katere glede njene važnosti v smislu potujčevanja gotovo ne podcenjujemo: največji naš sovražnik je razdelitev naše narodnosti po tako mnogobrojnih provincijah, v katerih večini ima tujec neomejeno, vsled večine zasigurano premoč.

V zgodovini južnoavstrijskih pokrajin in v davnej razdelitvi teh krajev v današnje provincije iskati je važen vzrok za žalostno našo usodo. To razdelitev smatrati moramo kot nam skrajno sovražno in treba je nastopiti proti tej razdelitvi načelen boj.

Gotovo je, da pri današnjem političnem položaju, pri današnji needinosti avstrijskih Slovanov ni misliti na to, da bi se glede naše narodnosti dosegla v kratkem kaka sprememba v gori označenem oziru, da bi bilo misliti na dosego teritorijalne narodne avtonomije slovenske. Eno načelo pa v svojo politiko lahko uvedemo: da namreč tam, kjer nismo vsled zunanjih (državnih) sil primorani, sami ne priznamo opravičenosti te zgodovinske razdelitve Slovencev na razne dežele. Je to princip vseslovenstva, ki bi se dal sedaj sicer še ne povsod, gotovo pa v mnogih slučajih dosledno izvesti.

Naša stranka je prva izrekla v svojem načelnem programu jasno in odkrito, da ne priznavamo upravičenosti teh umetnih, zgodovinskih mej, izrekla se je sploh za slovensko narodno avtonomijo. Predno pa je misliti na dosego tega cilja, treba je delati na to, da se v našem narodu vzbudi čut celokupnosti, segajoče preko provincijonalnih mej, da se iz našega ljudstva izrine vsak provincijalizem in od naših sovražnikov tako zaželjen partikularizem sploh.

V prvi vrsti je torej potrebno, da se pri vseh naših podjetjih, napravah, društvih itd. izogibljemo provincijalnih imen in provincijalnega značaja. Imena „kranjski“, „štajerski“ itd. morala bi v vseh slučajih, kjer odločujemo Slovenci, izginiti, ali pa vsaj na novo ne nastopati. Če se snujejo večje stanovske organizacije, večja denarna podjetja, gospodarske družbe, naj se ozira vedno in povsod na vse slovenske pokrajine. Nemci se jako radi poslužujejo v naših krajih pri svojih podjetjih priimka „kranjski“, „štajerski“ itd. da si s tem nataknejo krinko, ki naj bi prikrivala njihove nacionalne namene. Nasprotno pa so nam taki priimki samo v škodo, ker Nemcev ne bomo vjeli nanje, glede nas samih pa s tem priznamo upravičenost nepotrebne in škodljive razdelitve našega naroda.

Da veljaj za praktične stranke, za naše časopisje in za vso gospodarsko organizacijo Slovencev isto načelo vseslovenstva, smo tudi na tem mestu že poudarjali. V mislih imamo tu v prvi vrsti v zadnjem času nastale obmejne stranke, katerim pri najboljši volji ne moremo prisojati dolgo dobo samostojnega življenja, še manj pa resnih političnih uspehov, če bodo hotele iti svojo samostojno od kompaktne večine osrednjih Slovencev ločeno pot. Politika je boj ali pa kupčija, zato pa neznatne manjšine vedno podležejo, če nimajo zaslombe v stranki, ki ali v boju lahko zmaga ali pa v kupčiji lahko kaj nudi, ker je za nasprotnika gotove vrednosti. Naše obmejne stranke so pa preslabe za boj, za kupčijo pa nimajo nič nuditi, ker so itak na vseh koncih in krajih skrajno mačehinsko založene z dobrotami, katere vživajo v deželah z nemško večino. Samostojnih uspehov bodo torej le malo dosegle. Ti so zasigurani edino le kaki vseslovenski stranki. Ravno zato pa bi bilo želeti združenje in enotna organizacija vseh onih strank, katerim je gospodarsko in politično delo za slovenski narod prvo in zadnje načelo.

Tudi naše časopisje, kot nekak odsev vsega našega političnega življenja, še veliko premalo upošteva načelo vseslovenstva. Vedno nastajajo samostojni listi povsem lokalnega značaja, in vendar bi bilo v smislu vseslovenske stvari edino pravilno, da bi se vsi čitajoči Slovenci v prvi vrsti poučili o skupnih slovenskih zadevah; lokalni listi morali bi biti torej k večjemu nekaka priloga važnejšim vseslovenskim.

Moč naroda leži v njega kompaktnosti; vse kar jo razdružuje, je tudi narodu škodljivo. Vsled tega spoznanja treba nam je torej dosledno delati nato, da se pri vsaki priliki poudarja in se uveljavlja celokupnost vsega slovenskega naroda, da se povsod deluje proti razcepljenju v razne pokrajine. Ustvarjajmo vedno več in več skupih slovenskih zadev. Kot malemu narodu v boju za obstanek nam jih je neobhodno potrebno. Za skupne zadeve borili se bomo vsi in enotno. V vsakem drugem slučaju so naše itak ne prevelike moči razkropljene in uspeh izostane.

Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem.

Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem je založila sliko iz Kranjske, v kateri je združenih 13 podob najlepših naših krajev in sicer: Rudolfovo, Ljubljana, Triglav, Kranj, 4 slike iz Postojnske jame, Kranjska gora, Kamnik, Klanško jezero, Bled in Bohinjsko jezero. Sedaj se ravnokar razpošljejo te slike in ob tej priliki objavlja Deželna zveza sledeči oklic:

Rojaki!

Tujski promet, ki se od leta do leta širi, je tudi za našo domovino postal velevažen faktor, ki se ne sme več zanemarjati.

Bohinjska železnica je odprla tujcem meje na severu, dalmatinska železnica nas zveže z jugom, in ako pride še do projektirane železnice Kamnik-Polzela, postane Kranjsko nekako središče železnic in s tem tudi torišče velikega tujskega prometa.

Ako se zanimamo za svojo prihodnjost, moramo tudi tujskemu prometu posvetiti vso pozornost. S tem ljudstvu ne odpremo le bogatih novih virov dohodkov, ki bi jih sicer izkoriščali tuji podjetniki za se, temveč z dobro urejenim tujskim prometom povzdignemo tudi ugled naše domovine, kakor je to pokazal pred kratkim poset angleških žurnalistov na Kranjskem, ki niso mogli prehvaliti po svojih časnikih krasot naših krajev, kreposti ljudstva in naše gostoljubnosti.

L. 1905. se je ustanovila v Ljubljani deželna zveza za tujski promet, ki jo podpirajo dežela in stolno mesto ljubljansko, istotako železniško in finančno ministrstvo. Deželna zveza za tujski promet je izvedla organizacijo prometa, uredila svojo pisarno, pričela redno reklamo, se udeležila različnih razstav, odlikovana je bila v Berolinu in Milanu, in kar je največ vredno, pridobila si je zaupanje in zanimanje ljudstva. Sedaj, ko je deželna zveza izvršila svojo organizacijo in se je prebudil med občinstvom razum za narodno-gospodarsko važnost tujskega prometa, je prišel tudi čas, da apeliramo na javnost, proseči vse domoljube vsestranske podpore.

Namen in želja deželne zveze za tujski promet na Kranjskem sta tudi ta, da podpira mlada prometna društva po deželi.

Ker so bili leta 1907 slučajno dohodki deželne zveze manjši kakor poprej, morale so take podpore izostati.

Da se v tem oziru vendar nekaj doseže, izdala je deželna zveza **sliko iz Kranjske** ki obsega 13 podob najlepših krajev domovine.

Čisti dobiček, ki se doseže z razpečavanjem te slike, je namenjen mlademu prometnemu društvu v Bohinju, ki se je ustanovilo začetkom leta in ki zasluži našo polno pozornost. To društvo si je pridobilo v najkrajšem času veliko zaslug, na lastne stroške je izdalo ilustriran prospekt Bohinja, sodelovalo pri sprejemu Angležev v Bohinju, pri ustanovitvi hotelske družbe

Dalje v prilogi.

„Poznam, ah, poznam! Vaša novela, roman, povest ali kaj, „Stare breze“ — čitala sem! „Stare breze“, kaj ne?“

„Stare breze“ — sem pritrdil.

„In sami ste, nič žene nimate, nič domačih menda, ko se nocoj vozite? Nič božičnega drevesa?“

To se je razživela! Kakor bi teklo po njenih žilah mesto krvi samo živo srebro! In lepa je bila, naravnost očarujoča.

„Čakajte!“ — je nadaljevala. „Jaz imam tukaj čisto majhno božično drevesce. Dajte, pomagajte, oba svežnja položite sèm!“

Zopet sem prenašal svežnje.

„Tukaj, glejte!“

Odvila je naglo majhno smrečico s stojalcem, postavila jo tik sebe na klop, vzela iz zavoja majhne raznobarvne svečice, za njimi žico, za njo je razmotavala srebrne in zlate niti, ovijala z njimi zelene vejice, naravnavala jih, jemala iz zavoja majhne obeske in jih obešala po šibkih vejicah.

„Nate“ — je rekla — „tukaj so svečice, tukaj žice! Privežite jih na vejice in eno na vrh! Ampak pazite na simetrijo!“

Jaz sem privezaval.

„Prižgite!“

Jaz sem prižigal. Enkrat se je nenadoma stresnil voz, jaz bi bil kmalu prevrnil božično drevesce.

„Vi ste nerodni!“

„Prosim!“

Meni se je zdela čimdalje lepša. Skoro govorica mi je pohajala in srce se mi je topilo, da sem kar čutil.

„Kako vam je ime?“

„Adela!“

„Adela — — ah!“

Roko sem iztegnil po njeni levici, po drobni in mehki, a odmaknila jo je in me pokarala z očmi. Obsedel sem miren, smehljal sem se, moj obraz je bil najbrž top in neumen.

Vse svečice so že gorele; med nežnimi plamenčki so se svetlikale zlate in srebrne žice, od vejic so viseli ponarejeni sadovi, majhne punčke iz sladkorja, majhni ptički, rdeči petelinčki, piščalke, konjički in vojaki z visokimi čakami. Jaz sem se počutil naenkrat nenavadno domačega. Kakor v davnodavnih časih pri tisti ljubici, ki sem jo imel najbolj rad — tako se mi je zdelo. Domač vzduh sem dihal vase, domačo toploto užival, domačo prijaznost in dobrohotnost!

„Glejte!“ — je rekla Adela, vesela je bila, skoro smejala se je. „Glejte! Zdaj imate božično drevo, zdaj boste vedeli, kdaj je sveti večer!“

Vnovič sem posegel po njeni levici; zdaj se ni branila. Božal sem jo, nalahko, kakor bi imel v rokah tri dni starega otroka, pogledal sem na skrivaj po prstanih. Ne! Poročnega ni bilo! In skoro sem se oddahnil.

Vstal sem, sedel sem tik nje, roko sem ji položil krog pasu.

„Kako sem vam hvaležen!“ — sem dejal. „Nikoli še nisem bil tako hvaležen, odkar sem na svetu!“

Hotel sem jo poljubiti.

„Ne! Za nobeno ceno“ — je skoro vzkliknila.

„Adela, Adelica! Ta trenotek me majhno ljubite, samo ta trenotek in samo majhno!“

Mislila je, nazadnje je premislila.

„Če mi storite uslugo?“ — je vprašala.

„Vse, vse, vse, vse . . .“

„Veste“ — je nadaljevala — „moj mož“ — spominjam se: zdrznil sem se — „moj mož je grozen flegmatik, strašno mrzel človek, jaz včasih jokam, ker se mi zdi, da me nima rad. In jaz si želim, da bi me ljubil drugače, vroče, tako kakor jaz njega. Morda ga pripravi do tega ljubosumnost? Ali ne? Kaj mislite?“

„Ljubosumnost — kajpada!“ — sem pritrdil primerno klavrno.

„Glejte! Poročni prstan sem samo za to spravila v denarnico! Menda bo vendar pogledal in opazil! In jaz se bom kazala kakor v zadregi! Ali ni imenitno! Kaj! Ni imenitno?“

„Imenitno — da!“ — sem rekel.

„In še to! Poljub vam dam za to uslugo! Veste! On me nikoli ne pričakuje na peronu, ampak zunaj pred postajo. In vi pojdete z mano vun in pred postajo se bom delala, kakor bi ga ne videla, kakor bi se zanimala samo za vas! Ljubosumen bo? Ali ne bo? Seveda bo! Imenitno! Ni imenitno¡“

„Vederemo!“ sem dejal in se domislil, da dobim zdaj njen poljub.

„Torej vi mi boste pomagali?“

„Triglav“ in sploh storilo vse, kar je bilo v tem kratkem času le mogoče. To društvo čaka sedaj naloga, napraviti v Bohinju — v tem planinskem raju — letoviški park, kopel, izprehode in mnogo naprav, ki so neobhodno potrebne. Kljub veliki požrtvovalnost domačinov-Bohinjcev to društvo ne more izhajati z lastnimi sredstvi.

Kolikor več se torej doseže dobička s prodajo priložene slike, toliko lažje se more razvijati Bohinj.

Deželna zveza želi priti Bohinjskemu društvu najprej na pomoč, ker je tam napredek najnujnejši in najpotrebnejši. V poznejših letih bo deželna zveza skušala služiti istotako drugim društvom zaporedoma v podporo.

Ker je razvoj tujskega prometa na domači podlagi velikega pomena in bode donašal, ako se redno in vsestransko razvije, končno vsej domovini dobiček, zaradi tega smatramo za domovinsko dolžnost, da se te težnje podpirajo.

Ta slika, ki jo sedaj izdamo, je le prvi skromni poskus takih publikacij, in ako se ta akcija posreči, poskrbimo da se izdajo enake slike za Primorsko, Štajersko in Koroško v korist ondotnim prometnim društvom. Pozneje se izdajo še lepše slike o posameznih krajih.

Ta slika pa, ako se dene v okvir, bode v preprost, vendar jako lep okrasek vsaki hiši, vsaki gostilni in vsaki šoli, obenem pa tudi izborna reklama za lepote naše domovine.

Vsaka slika stane eno krono.

Ako žele dotične stranke tudi primeren okvir, ga na zahtevo pošljemo za ceno 5 K brez poštnine in sicer v svitlem ali v temnem lesu.

Želimo, da bi to naše prizadevanje imelo v korist divnemu Bohinju ugoden uspeh in da se najde mnogo rodoljubov, ki žrtvujejo malenkostno vsoto ene krone za narodno-gospodarski napredek ljudstva.

V Ljubljani, dne 11. decembra 1907.

Odbor deželne zveze za tujski promet na Kranjskem.

Opomba. P. n. rodoljube, katerim pošljemo po več iztisov te slike, vljudno prosimo, da jih blagovolijo razpečati med svojimi znanci iztis po eno krono ter nam denar po poštni položnici poslati blagovoljno do 31. januarja 1908, da do tega časa lahko napravimo obračun.

Za prijazni trud se že sedaj najvljudneje zahvaljujemo.

Slike se dobivajo s slovenskim, slovensko-nemškim in češkim besedilom. Vsa pojasnila daje in naročila sprejema pisarna deželne zveze v Ljubljani, hotel Lloyd.

Politični pregled.

Državni zbor.

V petkovi seji se je nadaljevala razprava o proračunskem provizoriju. Nemški radikalec Mühlwert je med drugim tudi govoril o koroških Slovencih, češ da večina njih, „pametnejši“, priznavajo večjo vrednost nemškemu jeziku kakor slovenskemu, v ostalem pa da je dovolj poskrbljeno za slovenščino na Koroškem in da je tudi dovolj slovenskih sodnikov. Dr. Ivčević je izjavil v imenu Jugoslovanske zveze, da bo klub glasoval za proračunski provizorij že zato, da ni treba uporabe § 14. Govornik se zavaruje proti temu, da bi se akcije v povzdigo Dalmacije smatrale kot nekak beneficij. Zahteva veljavnost na zagrebški univerzi narejenih izpitov tudi za tostranske dežele in uresničenje drugih hrvatskih in slovenskih narodnostnih zahtev. Nato je govoril še posl. Žitnik. Seja je trpela skoraj do 1 po noči.

V sobotni seji se je poslanec Marckhl pritožil, da je posl. Hribar korigiral v stenografičnem zapisniku neki njegov medklic. Poslancu Grafenaurju je odgovarjal posl. Nagele, češ da se koroško slovensko prebivalstvo čuti na gospodarskem in kulturnem polju edino z Nemci ter je protestiral proti temu, da bi sodni uradniki ne bili zadostno zmožni slovenščine in nepristranski. Istotako je tudi Waldner odgovarjal Grafenauerju, nakar je zbornica sprejela proračunski provizorij v drugem in tretjem branju.

Nato se začne razprava o znižanju sladkornega davka, katero naj bi znašalo po odsekovem poročilu 8 K pri 100 kg, manjšinski predlog o znižanju za 16 K utemeljuje soc. demokrat Ellenbogen. Pri glasovanju se odkloni Ellenbognov predlog ter sprejme odsekov v drugem in tretjem branju.

Poročilo justičnega odseka o podaljšanju postave o izvrševanju konzularnega sodstva se sprejme brez razprave in ravno tako tudi postava, s katero se vlada pooblašča za provizorično ureditev trgovinskih razmer z inozemstvom do 31. decembra 1908.

Nato se sprejme postava o oprostitvi hišnonajemninskega davka za prezidave v Gradcu.

Predlog, da se nujni predlogi za podporo po nesrečah odkažejo vladi v čim najhitrejše uresničenje, se sprejme, nakar je justični minister odgovarjal na nemške interpelacije v zadevi jezikovnega vprašanja pri hebskem sodišču, naučni minister pa glede dogodkov na lvovski univerzi ob priliki imatrikulacijske slavnosti.

Zbornični predsednik je zaključil nato sejo, zahvaljujoč se zbornici za podporo pri njegovem poslovanju, izražajoč svojo pohvalo pisarniškemu osobju zborničnemu in stenografskemu uradu ter želeč zbornici in vladi vesele praznike. Prihodnja seja se naznani pismenim potom.

Gosposka zbornica.

Gosposka zbornica je, kakor smo že poročali, sprejela nagodbene predloge neizpremenjene in ravno tako tudi predlogo o železniški zvezi z Dalmacijo. Pri tej točki se je oglasil tudi škof dr. Jeglič ter se zahvaljeval vladi za to železnico. Sprejel se je tudi proračunski provizorij in vse druge predloge, ki jih je sprejela poslanska zbornica. Postava o znižanju sladkornega davka se je izročila proračunskemu odseku.

Delegacije.

Avstrijska delegacija je imela v petek dopoldne prvo svojo sejo. Po pozdravnem nagovoru starostnega predsednika Chlumeckega se izvoli predsednikom delegacije nemški krščanski socialec dr. pl. Fuchs, podpredsednikom pa vitez Madeyski. Minister vnanjih zadev baron Aerenthal je predložil delegaciji trimesečni proračunski provizorij in druge predloge. Po predlogu delegata dr. Kramaža se izvolita namesto dosedanjega proračunskega odseka odsek za vnanje in bosenske zadeve ter vojni odsek. Sprejme se tudi nujni predlog Dobrnigov o izpremembi poslovnega reda.

V soboto opoldne je cesar sprejel avstrijsko delegacijo. Predsednik dr. pl. Fuchs je častital cesarju na ozdravljenju ter nadalje poudarjal potrebo, da se vzdrži svetovni mir, spominjal se nagodbe z Ogrsko in opozarjal na potrebo dobro oborožene vojske kot najvažnejše opore za stališče, katero zavzema monarhija v krogu drugih držav. Predsednik je še častital cesarju na šestdesetletnici vladanja ter zaključil s trikratnim „hoch“-klicem.

Cesar je nato odgovoril s prestolnim govorom, v katerem se je zahvalil na častitkah, poudarjal, da so razmere z drugimi državami najprijaznejše in vse vlasti delajo na to, da se ohrani mir. Vojna uprava je svoje redne potrebščine skrčila na le najpotrebnejše in zelo zmanjšane so tudi izredne vojne potrebščine. Bosna in Hercegovina bodeta tudi letos pokrili svoje potrebščine iz lastnih dohodkov. Prestolni govor zaključuje z željo, da bi delegacije delovale, kakor doslej vedno, patriotično in požrtvovalno.

Ogrska delegacija je izvolila svojim predsednikom poslanca Barabasa, podpredsednikom pa grofa Teodorja Zichy.

Obe delegaciji sta v večerni seji sprejele začasni proračun.

Skupni državni proračun.

Skupni državni proračun za l. 1908, predložen delegacijama, izkazuje 386,923.162 K potrebščin, in sicer za ministrstvo vnanjih zadev 13,266.547 K (578.023 K več kot lani), za skupno vojno ministrstvo rednih potrebščin 298,431.653 K (več 7,271.6„7 K), izrednih 13,378.729 K (manj 374.026 K); skupne vojne potrebščine torej znašajo 311,810.382 K (več 5,897.581 K). Za vojno mornarico rednih potrebščin 52,523.114 K (več 10,673.000 K), izrednih 3,476.890 K (več 927.000 K), skupaj torej 57,000.000 K (več 11,600.000 K). Skupno finančno ministrstvo 4,518.367 K (več 162.598 K). Izredne vojne potrebščine za Bosno in Hercegovino 7,788.000 K (več 205.000 K). Dohodki carine znašajo 145,521.400 K od katerih pa je treba odšteti 7,100.000 K režijskih stroškov in odpadek na Bosno in Hercegovino v znesku 1,428.571 kron, tako da ostane dohodkov od carine 136,992.829 K. Poleg tega pa še zahteva vojno ministrstvo za nabavo novega artilerijskega materijala 15 milijonov, napram lanskemu letu za 15 milijonov manj. Ker je bilo v ta namen določenih 165 milijonov, ostane še za bodoče 35 milijonov. Vojna uprava tudi zahteva 5,360.000 K izrednega naknadnega kredita za vojaško hrano in obleko. Udeležba na mirovni konferenci v Haagu je stala 105.000 K, doklade za macedonsko reformsko orožništvo pa znašajo 29.800 K. Potrebščine, ki niso pokrite s carinskimi dohodki, se pokrijejo z doneski obeh državnih polovic po novo sklenjenem kvotnem ključu.

Avstrijski Köpenik.

V dunajskem arzenalu se je v soboto dogodil slučaj, ki močno spominja na znanega köpeniškega stotnika. V arzenalu imajo tamkaj nastanjeni polki skupno blagajniško sobo, od katere ima ključ službujoči častnik. K temu častniku je prišel računski poročnik ter zahteval od njega ključ, katerega je tudi brez ugovora dobil. Ko pa je pozneje prišla druga komisija zopet po ključ, ga seveda ni bilo, ker ga oni poročnik ni prinesel nazaj. Vrata blagajniške sobe so bila zaklenjena, in ko so jih odprli, so našli, da je bila blagajna divizijskega artilerijskega polka št. 42 vlomljena in da je manjkalo v njej okrog 30.000 K denarja. Vlomilec je rabil pri svojem poslu močno dleto. Policija je dognala, da je bil napačni računski poročnik neki odslovljeni častniški namestnik Goldschmidt, ki je pri nekem starinarju kupil obleko računskega poročnika ter se potem z izvoščekom pripeljal v arzenal. Po storjenem vlomu se je zopet odpeljal v mesto, dvignil na hranilnične knjižice, ki jih je tudi odnesel, denar pri banki ter na to izginil. Ta köpeniški dogodek v Avstriji bo gotovo prišel na

---

„Gotovo!“ — sem odgovoril.

„Náte!“ — Nastavila je ustnice, rdeče, kakor češnja, sočne, vroče, sladke, mehke, polne — —

Potem sva se pripeljala v Gradec, izstopila, nesla vsak polovico prtljage, in postavila zunaj pred postajo v temen kot, obstala tam, Adela je držala mojo roko, obračala mimoidočim hrbet, govorila prijazno, zaljubljeno, se srečno smejala, gledala naravnost v moj obraz, a jaz sem gledal na skrivaj krog sebe. No, nazadnje se je približal. Dolg, sub, z ogromnimi stopali, z naočniki, s privihanim ovratnikom.

„Dober večer!“

„Dober večer!“ sem odzdravil.

„Gospod je tako prijazen, mi je tako ugajal, mi je res všeč“ — je žgolela Adela in kazala name.

„M — da“ — je izpregovoril, se ustavil in se podprl zadaj s palico.

„Gospoda sem povabila, saj ga tudi ti povabiš, ko je tako ljubeznjiv!“

„M — da!“

„Gospod je pisatelj. Slaven pisatelj!“

Mudilo se mi je nazaj na vlak: samo deset minut je bilo časa.

„Moram na vlak“ — sem rekel in ji ponudil roko.

„Ampak tak mož, taka drva“ — sem ji pošepetal na uho in naravnost jezno se je ozrla vame! Odklenila se ga je z obema, ko še nisem bil za korak od obeh, in skoro z jokavim glasom ga je izpraševala, če jo ima kaj rad, če je nanjo kaj mislil, če je mogoče hud nanjo — —

Ko sem prišel nazaj v vlak, sem odprl med vožnjo okno in vrgel božično drevo s svečicami in vsemi okraski vred med grmovje, ki je rastlo ob progi.

„Taka neumnost, ampak taka neumnost!“

Grozno smešno se mi je zdelo tisti hip življenje.

Lepa Ana.

Črtica.

Ambrož Kuzma.

Hiša je bila nova in moderna; svetle in poslikane so se bleščale stene in prijazna ograja se je vila ob stopnicah navzgor. Skozi okno, mimo katerega je prišla Ana, nekoliko trudna od dolge poti iz predmestja, se je odpiral razgled na vrt: košati in sveži so stali kostanji, izpod njih se je dvigal smeh otrok in kakor po rožah in rezedi je dišal veter, ki je prihajal preko vrta in preko vse udobne naselbine vil, ki so se vrstile ob gošči do drevoreda.

Ana Kastelčeva je pozvonila pri velikih, visokih vratih; na medeni plošči je stalo vrezano: Dr. Ernest Velikanje. Tako se je glasilo ime enega izmed najodličnejših zdravnikov v tistem mestu.

„Kaj bo tukaj?“ ji je šinilo nehote v izmučeno glavo. „Ali si bodo tudi tu izmislili vzrok, da me ne vzemo: Vse je dobro in prav, v najlepšem redu so vaša izpričevala, ampak tako in tako je, veste — vi niste za nas?“

Bilo je pač že stotikrat, da je stala v skrbi in v strahu pred tujimi vrati in da so ji rojile po spominu takšne besede in so se ji vračali prizori, kakršnega je doživela ravno današnje jutro . . .

Prišla je bila v ravno takšno krasno hišo; še večja je bila prejkone in še mnogo lepša. V elegantnem salonu jo je sprejela mlada gospa; ošabno je pogledala ponižno Ano, nateknila si je ščipalnik in jo je pomerila od nog do glave.

„Ah, vi ste tista gospodična Ana Kastelčeva, ki sem ji pisala povodom njenega oglasa v časopisih?“

„Da, jaz sem milostljiva . . . Upam, da boste . . .“

„Pravite, da ste vešči obeh jezikov. Torej znate nemški? Ali dobro?“

„Prosim, da!“

„Slovnico in govoriti?“

„Da . . .“

„Also, sprechen wir, bitte, ein wenig deutsch miteinander . . . Nun es geht ja an! — In klavir igrate? Zaigrajte mi kaj, da slišim!“

Z visokomerno kretnjo je pokazala dama na klavir, ki je stal odprt pri oknu v kotu salona. Ana Kastelčeva je sedla; roke so ji oživele nad tipkami, zadonel je Mendelsohnov Ave.

„Dovolj. Torej bi mogli pomagati deklicama pri vajah?“

„Gotovo da, milostljiva!“

„Hm, in . . . Hotela sem reči, dokler sta otroka v šoli, bi pač tudi kaj pošivali in bi opravljali . . . hm, druga dela, kar je takole potreba pri hiši?“

dnevni red tudi v delegacijah, kajti čudno je vendar, da se more kaj takega prigoditi v tako strogo zastraženem in varovanem vojaškem arzenalu.

Wekerle in Polonyi.

Ministrski predsednik Wekerle je v seji ogrskega državnega zbora dne 19. t. očital bivšemu justičnemu ministru, poslancu Polonyju, da spada med one politike, ki grade svoje politično delovanje na izpodkopavanje časti drugih in hočejo od tega živeti. Polonyi je vsed tega prijel Wekerla, a ker mu ta ni dal takoj pojasnila ter je nato, ko ga je Polonyi le zahteval, izjavil, da je res njega mislil v prvi vrsti, mu je Polonyi pokazal hrbet ter rekel: „T o j e n e č a s t n o“. Wekerle je nato v petek ponoči ob pol ene poslal svoje zastopnike k Polonyju zahtevat zadoščenja. Polonyi je imenoval svoje zastopnike. Kakor poročajo listi, je Wekerle prosil cesarja dovoljenja, da sme to zadevo rešiti na „vitežki“ način, z dvobojem. Dovoljenje je dobil.

V nedeljo se je vršil dvoboj na sablje. Prva dva hoda sta bila brezuspešna, ranjen ni bil nihče. Nato pa je Polonyi prosil odpuščanja in komedija je bila končana. Izid dvoboja se je brzojavno sporočil cesarju, nakar je cesar častital Wekerleju na srečnem izidu. Malo čudno se čuje to: cesar dovoli dvoboj, cesar častita, a dvoboj je po kazenskem zakonu prepovedan in se smatra za prestopek, oziroma zločin proti varnosti življenja, in ministrski predsednik, najvišji čuvar zakona, javno krši zakon! Je pač marsikaj nerazumljivega v naši blaženi državi.

Hrvatska.

Rakodczay se zelo trudi, da bi si ohranil bansko čast. Dan na dan se pogaja s pristaši bivše madžaronske stranke Tomašićem, Šumanovićem, Spevcem in drugimi, ali tudi ti mu ne gredo na lim, kajti oni vedo, da je Rakodczay prišel v nemilost pri ministrskem predsedniku Wekerlu in da se mu ni mogoče več rešiti. Kakor se misli, je Wekerle Rakodczaya popolnoma opustil in da je že vse gotovo, da pride na njegovo mesto baron Rauch. Ali tudi Rauch ne bo imel lahkega položaja, kajti namesto dosedanjega hrvatskega ministra Josipovića si želi Rauch sedanjega poštnega ravnatelja v Kološvaru V u č e t i ć a, ki pa ni posebno priljubljen pri „narodni“ stranki. Se bo pač razvil osebni boj med prvaki „narodne“ stranke, kajti vsak želi postati pri novi vladi kaj boljšega.

Madžari nameravajo hrvatski odpor streti z rovanjem proti Hrvatom na Hrvatskem samem. Neki madžarski list tega naklepa niti ne prikriva ter pravi, da je z vsemi silami podpirati nehrvatske elemente na Hrvatskem. Ustanoviti se mora čim največ madžarskih in nemških šol. Volilni red se pa mora tako prenarediti, da bi bil v manjšini se nahajajoči madžarski in nemški element odločilen.

Hrvatsko-srbska koalicija je tudi pri ravnokar se vršečih dopolnilnih volitvah v občinski zastop mesta Zagreba zmagala proti Frankovcem in madžaronom. To je lep dokaz, da ima koalicija tudi v glavnem mestu trdno zaslombo.

Volitve za novi hrvatski sabor še niso stalno določene, kdaj se izvrše, pač pa se je Rakodczay izrazil napram časniškim poročevalcem, da se sabor sestane dne 12. marca. Rakodczay bo dejansko sodeloval pri volitvah.

Belgija.

Vsled znanih razmer belgijskega kralja Leopolda II., o katerih smo že poročali v našem listu, se pojavlja v Belgiji vedno večje ogorčenje proti kralju. V senatu je posebno ostro napadel kralja socialistični senator Elbers zaradi njegovega privatnega življenja in bivanja v Parizu, kjer obiskuje svojo novo rodbino. Rekel je, da kralj nima več časa, da bi vladal Belgijo in da se mora vsled tega, kakor zahteva ustava, nastaviti regentstvo, če je kralj nesposoben za vladanje. Ko mu je neki drug senator zaklical, da govori neumnosti, je vprašal: „Ali bodete tudi odobravali izgnanstvo princezinje Štefanije?“ Finančni minister je protestiral proti takim žalitvam kralja ter mu očital, da kot republikanec nima niti najmanjšega pojma o temi, kako se je treba obnašati napram kralju. Senat je odobraval ministrovo izjavo, ali vzlic temu pa so razmere v Belgiji vsled kraljeve brezbrižnosti za vladne posle zelo napete in je v kratkem pričakovati važnejših dalekosežnih izprememb.

Nemiri v Perziji.

Iz Perzije prihajajo uradno še nepotrjene vesti, da je ljudstvo odreklo pokorščino šahu Mohamedu Aliju. Poroča se, da je ljudstvo v Tebrisu in južnih delih Perzije proglasilo kralja za odstavljenega, dočim baje v glavnem mestu Teheranu še ni došlo do take izjave. Mohamed Ali je štirikrat prisegel na ustavo, pa svoje prisege ni držal, temveč se je odločno postavil na stališče reakcionarjev proti pristašem ustavnosti. Po njegovi želji se je ustanovil ustavi sovražen klub, kateremu so pristopili večinoma vsi cesarski princi in veliko število odličnih mož prejšnje vladavine. Najbolj je pospeševalo šahove naklepe proti parlamentu dejstvo, da mu je parlament zelo prikrajšal dohodke. Sedanji šah ima namreč komaj desetino dohodkov, katere je imel njegov prednik. Zadnja poročila pravijo, da je šah imenoval novo ministrstvo in da parlament zopet začne svoje delovanje. Na tem, da bi se bila vtikala Rusija v perzijske domače razmere, ni nič resnice, temveč skrbi le za varstvo svojih meja in svojih podanikov. Ruski in angleški poslanik na perzijskem dvoru delujeta sporazumno na to, da bi se napravil zopet mir.

Družba sv. Cirila in Metoda

18. decembra 1907.

O d k u p n o v o l e t n i h v o š i l. Gospa Terezina Svetčeva, soproga prvomestnikovega namestnika „Družbe sv. Cirila in Metoda“ je nabrala kot odkup za novoletna vošila od litijskih rodoljubov in rodoljubkinj lepo svoto 53 K ter jo poslala družbi sv. Cirila in Metoda. Slava ji! — Ali bi se ne dalo tako odkupovanje povsod upeljati? Rodoljubi posnemajte vrlo gospo Svetčevo po vsej domovini! Kako znaten dar bi bil odkup od novoletnih vošil šolski družbi! — Nemci so že davno pričeli z odkupom novoletnih vošil podpirati svoja, našemu narodu sovražna društva. Mi seveda posnemamo radi tujce v tem, kar nam škoduje, da bi pa posnemali njih gorečnost v narodnem borenju, za to smo dostikrat mlačni ali celo mrzli. — Za novoletna vošila se bodo izdali, kakor vsako leto običajno tisočaki. Kdo ima koristi?! Mari bi ne bilo boljše in koristnejše, da se ti tisočaki naklonijo prosveti! Vsaka podružnica družbe sv. Cirila in Metoda naj bi pobrala odkupnino novoletnih vošil za svoj okoliš. Kjer ni podružnice, naj bi pobral odkupnino kak rodoljub. Imena vseh rodoljubov, ki so se odkupili, naj se naznanijo družbini pisarni, da jih objavimo v časopisih.

Dnevne vesti.

— **Gg. naročnikom inseratov** naznanjamo, da nismo nikogar pooblastili za inkasiranje naročnine, temveč se bodo gg. naročnikom poslali pred novim letom letom računi s priloženimi poštnimi položnicami, katere prosimo porabiti za pripošiljatev naročnine.

Upravništvo „Nove Dobe“.

— **Naročnikom in prijateljem našega lista** želimo vesele božične praznike ter jih ob tej priliki, ako so morda zaostali, prosimo, da se spomnijo svoje dolžnosti napram listu! Uredništvo in upravništvo.

— **Deželnozborske volitve** se bodo po vseh soglasnih poročilih vršile koncem svečana ali začetkom sušca. Kakor zatrjuje „Slov. Narod“, je vlada poskušala doseči sporazumljenje med strankami v deželnem zboru glede preosnove volilne reforme, nakar bi bila sklicala deželni zbor na kratko zasedanje, v katerem naj bi se bil sprejel novi volilni red, izpremenjen v toliko, da bi se sedanjim trem kurijam, veleposestvu, mestom in trgom ter kmečkim občinam še dodala četrta, splošna kurija. „Slov. Narod“ pravi, da se vladno posredovanje ni posrečilo ter da se vsled tega deželni zbor ne snide več, temveč se izvrše nove volitve po starem volilnem redu. Stvar sama je že znana, in nas zanima mnogo bolj to, kdo je pravzaprav onemogočil sklicanje deželnega zbora? Po vsem nadaljnem izvajanju v „Slov. Narodu“ zaključujemo, da je bila liberalna stranka tista, kajti zatrjevanje „Narodovo“ o strahu pred splošno in enako deželnozborsko volilno pravico, ki jo je zahtevala liberalna stranka v zadnjem času — prej ji je bila nasprotna, dokler je še bila v zvezi z Nemci — nam pravi, da je to resnica. Radovedni smo le, kako stališče bodo zavzeli liberalci pri volitvah in v deželnem zboru, ko sedaj pravi „Narod“ in kar mora biti liberalni stranki znano, da namreč vlada a b s o l u t n o o d k l a n j a s p l o š n o i n e n a k o v o l i l n o p r a v i c o z a d e ž e l n e z b o r e. Ali se bodo tudi sedaj postavili na izključno stališče zahteve po splošni in enaki volilni pravici ter hoteč zabraniti samo delno razširjenje volilne pravice nastopili zopet z obstrukcijo ter tako zopet onemogočili redno delovanje deželnega zbora? A l i b o d o z o p e t t o l j u d s k o z a h t e v o i z r a b l j a l i e d i n o l e v s v o j e s t r a n k a r s k e n a m e n e? Saj je vendar jasna stvar, da je ta zahteva po stališču, katero je zavzela vlada, začasno neizvedljiva. Ravno tako bi se nam pa čudno zdelo, da, naravnost rečeno, tudi naši klerikalci bi zatajili svoj tako hvaljeni ljudski program, ako bi tudi oni ne nastopili za to ljudsko zahtevo. Naj se da vladi prilika, da izrecno precizira svoje stališče v tej zadevi. In šele potem, ko bi vlada izjavila, da bi se eventuelni sklep slovenske večine deželnega zbora ne predložil v potrjenje, tedaj je pač dolžnost vseh slovenskih poslancev, da dosežejo i z p r e m e m b o d e ž e l n o z b o r s k e g a v o l i l n e g a r e d a, k i b o s p l o š n i i n e n a k i v o l i l n i p r a v i c i n a j b l i ž j a. Tu se bo pokazalo, kdo ima resnično voljo, delati za ljudstvo, ne pa za svojo strankarsko korist. In če bi liberalci zopet pod takim pogojem onemogočali redno delovanje deželnega zbora, potem naj pač volilci že pri volitvah pošteno obračunajo ž njimi, da potem ne bo prepozno. Računajmo z mogočnostmi, ne pa z nedosegljivostmi! Le tako bo ljudstvo prišlo do svojih zahtev.

— **„Pustimo na strani vsa nasprotstva,** vse one zadeve, ki bi mogle vzbuditi nasprotstva! Zedinimo se, da moremo nastopiti v prid naših plemen, in prepričan sem, da tudi v interesu države. Združimo se — to je moj apel na vas, zastopniki iz vseh slovanskih strank — v eno družino!“ Lepe so te besede in slišijo se kakor božični članek pod napisom „mir ljudem na zemlji“ a govoril jih je poslanec I v a n H r i b a r v proračunski razpravi, in mi jim pritrjujemo popolnoma. Le žal, da te besede

---

„Z veseljem bi, milostljiva!“

„No, vidite, ravnotakšne bi mi trebalo . . . In zato mi je žal, dvakrat žal, — da vas ne morem sprejeti v svojo službo!“

„Ah, — kako da ne, milostljiva?“ je vprašalo dekle v osuplosti. Plašno so se uprle njene oči v gospejino lice.

„Zato ne, ker ste preveč lepi! To je samo po sebi prijetna stvar, a glejte, za — takorekoč, za služabnico to ni, po mojem mnenju. Saj mi nikakor ne prihaja na um, da bi hotela reči: sama si bo iskala prilike . . . Nikakor ne, oprostite, da sploh omenjam tako možnost. Toda vi se pri svoji zunanjosti ne morete braniti, da vas na primer moški na cesti občudujejo: ta ali oni bi utegnil stopiti za vami, vsiljeval bi se vam, nagovarjal bi vas in tako dalje. Otroka bi imela slab vzgled; prezgodaj bi se morala zanimati za reči, ki jih človek nikdar ne izve prepozno. In potem, veste, gospodična, dekle vaše lepote se ne more nikdar tako brezmejno posvetiti svoji nalogi, kakor ženska, ki je že bolj v letih in ocvetela. Takšne imajo življenje že za seboj, pred vami se pa razprostira na široko! Torej bi še vedno lahko . . . a kaj! Ne bom vam pridigovala; to me nič ne briga. Kratkoinmalo, žal mi je, vzeti vas pa ne morem. Zbogom!“ —

Navajena je bila takih slovesov; boleli so jo, in obenem so se ji laskali. Kdaj še ženske ni veselilo slišati, da je lepa? In njo je veselilo, kakor bi vsako drugo, dasi je bil ravno strah pred njeno lepoto vzrok, da je v preteku sedmih let samo dvakrat dobila službo, in še takrat le za malo časa. V prvi hiši ni imela miru pred domačim sinom, ki je hodil v osmo šolo; starši se niso izpodtikali, nasprotno, oče ji je celo očividno zameril, ko je videl, da odklanja drznosti mladeniča . . . Morda jo je bil vzel ravno zato, ker ni želel, da bi si mladi tratil zdravje skrivaj in po krajih slabega imena. Ana je sama odpovedala, ko ni mogla dalje prenašati tega neznosnega položaja. V drugi hiši jo je pa že čez mesec dni odslovila gospa, ljubosumna zaradi poklonov, ki jih je delal njen soprog lepi hišini.

Zato pa doma niso živeli ravno najprijetnejšega življenja. Mati je dobivala po možu neznatno pokojnino, od katere nista mogli živeti; oddajali sta dve sobi stanovalcem, ki sta jih imeli na hrani. Zadnje leto je bilo nekoliko bolje; mladi uradnik, ki je stanoval pri njiju in ki se je zaročil z Ano, je nedolgo potem na rahločuten način pomnožil mesečnino, videč da neprestano primanjkuje denarja za najpotrebnejše reči. Mnogo seveda tudi on ni mogel pomagati, čeprav je bil dober fant: plača, ki jo je dobival, je bila še majna in morala sta čakati s poroko, dokler ga ne povišajo v službi.

Na zabave pač niso mogli misliti; kvečjemu, da jo jo vzel njen Ivan tuintam s seboj, na izlet s prijatelji. Dolgočasila se je med pustimi samci in nema je sedela poleg njega, ki ji je skrivaj pod mizo vaške gostilne stiskal roke. Kakor velo listje so se utrinjali dnevi z drevesa njenega življenja; neužita ji je potekala mladost.

Kako rada bi bila tudi ona kaj prislužila! Vsaj toliko bi bila hotela prihraniti, da bi bilo ostalo tistih par kronic, ki jih je dajal ženin vsak mesec več, za majhno popotovanje na Gorenjsko ali sploh za kakšno veselje bodisi še tako skromno. Samo da bi se vsaj enkrat prekinila siva vrsta večerov, ki sta jih presedevala na starem divanu, pred mizo, pogrnjeno z mnogokrat opranim prtom, obsevane od svetilke, pokrite z zelenim, na vseh koncih in krajih opaljenim senčnikom.

Takšne so bile njene misli, ko je pozvonila pred stanovanjem doktorja Ernesta Velikanje. Postarna dekla je pogledala na hodnik in jo je minuto nato pozvala, naj stopi v sobo h gospe.

Gospa doktorica je sedela sama v sobi. Bližala se noč in polumrak je ležal nad pohištvom; razločiti ni bilo niti ornamentov na preprogah, niti slik, ki so visele po stenah, niti obraza domačinke, ki je sedela na zibalniku. Ana je videla samo, da je velika in obilna in da mora imeti temne lase; tudi njen pogled je čutila na sebi.

„Vi ste tista gospodična Ana Kastelčeva, ki sem ji pisala zaradi njenega oglasa v časopisu?“

Gospa Velikanje je govorila skozi nos, ker je nekako čutila, da je tako bolj imenitno.

„Da, jaz sem, milostljiva . . . In nadejam se . . .“

„Vi ste zmožni nemščine in slovenščine v govoru in pisavi? In klavir igrate? In šivate tudi, kajne?“

Tako je šlo dalje brez konca in kraja, vedno ista neznosna vprašanja, dvomi, neodkrito omahovanje in vse, kar je slišala Ana topot pač že stotikrat.

„Dobro,“ je dejala gospa in je zazehala, „poizkusiti hočem z vami. A dajte še, da vas vidim. Tema prihaja,

veljajo le slovanskim poslancem v državnem zboru in niso govorjene pri nas doma za domače razmere, tistim ljudem, ki pri nas „vodijo usodo naroda“. E da, proč z nasprotstvi in z vsemi onimi zadevami, ki bi mogle vzbuditi nasprotstva, proč s strankarsko strastjo in strankarskim koristolovstvom, potem bo vsaj naš slovenski narod ena družina; pa, kaj Ljubljana ni Dunaj, in kar se na Dunaju govori, ni primerno doma, ali se pa v kratkem zgodi, da bomo videli Hribarja in dr. Kreka roko v roki na mestnem magistratu. Vse je mogoče.

— **„Naš List“**, ki še ni dolgo temu zavzemal v slovenski politiki precej nepristransko stališče, je po tem kratkem času jasnejših trenotkov po sreči splaval v naročje tistega preperelega, nazadnjaškega liberalizma, po katerem je še pred kratkim tolkel z vso silo. V svojem božičnem članku, v katerem piše o žurnalistovski sentimentalnosti, ki se bo ob tej priliki razlivala po drugih listih, katero pa odločno odklanja zase, krči svoje pesti v ravno tako sentimentalni „tugi in nevolji“, češ da ni „miru v deželi slovenski“. In zakaj ne? Zato ker liberalci vsled svoje lastne „brezbrižnosti, ošabnosti in nehvaležnosti izgubljajo tla pod seboj“, ker je po naših mestih, trgih in celo po mnogih vaseh prav marljivih, vztrajnih in požrtvovalnih delavcev za napredek in svobodo, toda premalo in neorganiziranih.“ In še ti niso med sabo složni. Končna nesentimentalna želja „Našega Lista“ je, da naj se začne vodstvo narodnonapredne stranke resno in temeljito baviti z vprašanjem organiziranja vsega slovenskega naprednega časopisja, to je: narodna napredna stranka naj vendar spozna velikanski trud „Našega Lista“ in naj mu vendar vzlic „Sloveniji“ pripozna vsaj nekoliko „neoficielnosti“ in ž njo tudi, ker je ravno božični čas, kako darilce z njenega božičnega drevesca! Hinc ergo illae „nesentimentalne“ lacrimae! „Izresnimo se, ker resna doba nas čaka, ko bo dragocen vsak najponižnejši naš vojak“ — in menda tudi vsak najponižnejši listič á la „Naš List“, ki ni našel dosedaj še milosti pred očmi velikih gospodov pri dobro obloženi liberalni mizi. To so res lepe, božičnemu času prav primerne želje, le bojimo se, da bo „Naš List“ po božiču še bolj sentimentalen kakor pred božičem, kajti najbrž se mu bo zgodilo tako, kakor že čuteč črno slutnjo sam pravi: velik moment bo našel majhne ljudi, ki nočejo razumeti želja marljivega, vztrajnega, požrtvovalnega in nad vse pridnega in izpokorjenega „Našega lista“, ki si bo še nadalje lahko umival svoje roke, kakor sam pravi, v nedolžnosti, za kar mu želimo še v naprej vztrajne požrtvovalnosti!

— **Nemška surovost.** Poročali smo svoj čas o podivjanosti, ki je zavladala med nemškim dijaštvom na ljubljanski realki kot vpliv zagrizenega hujskaštva gotovih velenemških vzgojevalcev mladine, in katere izraz se je posebno pojavil pri dijaku 4. razreda Josipu Štöcklu, sinu ravnatelja kočevskega premogovnika, ki je iz narodnega sovraštva udaril slovenskega dijaka drugošolca Srečka Ogrizka, udaril s pestjo po obrazu ter ga toliko poškodoval, da je moral vsled slabosti iti domov. Pri obravnavi pred sodiščem se je dognalo, da je Stöckl brez povoda, res iz narodnega sovraštva udaril Ogrizka. Obsojen je bil na 24 ur zapora, oziroma 30 K globe, 40 K za bolečine in plačilo stroškov. Ogrizkov zastopnik se je pritožil zoper prenizko kazen. Stöckl je bil na realki kaznovan le s 16 urnim zaporom. Po disciplinarnem redu se ga mora sedaj izključiti. Prepričani smo, da bi v enakem slučaju slovenski dijak že zdavnaj ne bil več na zavodu, ali Nemec ima več pravice!

— **Z nove nemške gimnazije v Ljubljani** se čujejo lepe vesti, ki jasno kažejo, česa imamo pričakovati od te klerikalne pridobitve. Vodja nemške gimnazije Pucsko je pridobil za ta zavod kot učni moči dva neizprašana nemška suplenta, dasiravno določa ministrski ukaz, da se sme to le tedaj zgoditi, kadar ni na razpolago izprašanih učnih moči. To je storil, ne da bi se bilo kako mesto razpisalo. Za pevovodjo je nameščen pevovodja nemškega turnferajna, neki trgovski uslužbenec Rant, ki nima nikakega izpita za pevski pouk, za telovadbo neki Rothaug, ki je dobil mesto brez razpisa. Slovenski dijaki, ki so bili prisiljeni iti v ta zavod, ker med letom ne morejo izstopiti, ne bodo imeli rednega pouka v slovenščini, temveč bodo morali pohajati v neki slovenski kurz, v katerem se v slovenščini poučujeje začetniki. To so res lepe razmere, in vsa čast dr. Šušteršiču in drugim na tej sijajni pridobitvi!

— **Znanje slovenščine ne zahtevajo.** Na celovškem učiteljišču je razpisano profesorsko mesto, katero je zavzemal Slovenec Josip Apih, ki je bil z začetkom letošnjega šolskega leta upokojen. Glavni predmet g. Apiha je bil zgodovina in zemljepis, poleg tega pa slovenščina. Pri tem razpisu se ne zahteva znanja slovenščine, kajti ne smatra se potrebnim, da bi slovenščino poučeval akademično izobražen učitelj, temveč se je ta predmet izročil nekemu vadniškemu učitelju in na ta način pride edino slovensko profesorsko mesto na celovškem učiteljišču v nemške roke. Ker ima Slovenska Ljudska Stranka vse take stvari v — evidenci, ima najbrž tudi to, ali pa naj se zopet izguba tega slovenskega profesorskega mesta napiše na račun kake kompenzacije ali koncesije?

— **„Mir“ in napredno gospodarstvo.** Ko je bil „Mir“ še edini slovenski časopis na Koroškem, je prav velikokrat pisal, česa je silno treba koroškim Slovencem, da bi se njihovo gospodarstvo kolikor mogoče povzdignilo, ter je zraven tudi poudarjal, da koroški Slovenci samo vsled tega, ker so tudi v gospodarskem oziru tako zelo odvisni od Nemcev, tudi v narodnem oziru ne morejo tako napredovati, kakor želijo. In „Katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“, ali ni na vseh svojih shodih, kjer je le bilo govora o narodnem gospodarstvu, ali ni vedno poudarjalo, kako nujno je potrebna gospodarska osamosvojitev koroških Slovencev? To je bilo tedaj, ko „Mir“ še ni imel tekmeca, ko je bil še sam, sedaj pa, ko je začel izhajati „Korošec“, ko je ta novi list začel priobčevati članke, v katerih omenja najnujnejših potreb koroških Slovencev na gospodarskem polju, kakor ustanovitev proizvajalnih zadrug, posojilnic, gospodarskega pouka, pa se oglasi „Mir“, glasilo „Katoliško-političnega in gospodarskega društva“, norčujoč se iz teh zahtev, češ, da ima pisec onih člankov „kos večji kot usta“, da se mu ne bo posrečilo, ako hoče vse to, kar imajo razne druge dežele, vpeljati tudi na Koroškem. „Predno moremo koroški Slovenci govoriti o gospodarskih šolah, imeti moramo dobre ljudske šole, sicer nam tudi omenjene šole ne bodo koristile“. Če bodo koroški Slovenci čakali, da jim bo enostranska zabavljivost, na drugi pa jokavost „Mirova“ prinesla „dobre ljudske šole“, se zelo motijo. „Mir“ in njegov grabštajnski dopisnik, oba dobro vesta, da koroški Slovenci ne bodo niti jutri niti pojutrišnjem dobili takih ljudskih šol, kakor si jih želijo, pač pa da bo še dolgo treba čakati nanje, kakor so sedanje razmere v deželi, in zato se pravi naravnost norčevati se iz ljudskih koristi, ako se na tak posmehljiv način odklanja zahteva po njegovi gospodarski izobrazbi. „Mir“ je popolnoma zadovoljen s sedanjim stanjem slovenskega kmeta, ter mu želi edino le dobrih let, ne pa izboljšanega, umnejšega, naprednejšega gospodarstva. Za gospodarske zadruge proizvajalne in nakupovalne, ki jih povsod drugod tako nujno priporočajo kmetskemu prebivalstvu, mu ni, češ, da slovenski koroški kmet že takointako prav lepo obdeluje svoje polje, goji sadjerejo, nabavlja svoje potrebščine; zadrug pa zato ne, ker ni ljudi, da bi jih vodili. S tem seveda sam sebe tolče po ustih: seveda ni ljudi in jih tudi ne bo, če se „Mir“, glasilo koroških Slovencev, sam, kakor smo prej citirali, norčuje iz gospodarskih šol. Ob takem lastnem protiljudskem delovanju in edino le strankarsko škodoželjnem zavračanju drugostranskega, res le resnični potrebi in koristi ljudstva namenjenega dela je pač treba precej predrznosti, zvračati vzrok slabemu gospodarskemu stanju koroškega slovenskega kmeta na pomanjkanje poslov, na šolo in na šolski zistem. Če kdo hoče pitati koroške Slovence s „praznimi besedami“, je to „Mir“, ki se nadalje norčuje iz narodnega gibanja za časa prve narodne probuje koroških Slovencev, češ, da se je ljudstvo udeleževalo taborov le iz radovednosti in da je le malokdo vedel, kaj se je govorilo, dasiravno je tedaj slovenska Koroška, ko v njej še ni bilo takih brezdomovincev, kakor se sedaj družijo okrog „Mira“, prednjačila celi Sloveniji s svojo narodno zavednostjo. Če bi sedanja „katoliška izoraževalna društva“ dosegla isti uspeh, bi bilo na Koroškem precej drugačno narodno življenje. Kar se pa tiče „vere v nevarnosti“, naj pa odgovorimo „Miru“ z njegovimi lastnimi besedami, s katerimi vprašuje, „kedaj bo vera v nevarnosti“: Kdaj bo pa narodnost koroških Slovencev in njihovo narodno gospodarstvo za vas, gospodje okrog „Mira“, v nevarnosti? Najbrž potem, ko bodo koroške Slovence že požrli vaši srčni prijatelji krščanski Nemci! Če vam je na eni strani toliko zato, da se odvrne nevarnost od vere v nekem bodočem času, zakaj vam ni zato, da se odvrne nevarnost od narodnosti, sedanja, največja, zakaj vam ni sedaj za izboljšanje gospodarskega stanja naroda, ko je najnujnejša potreba? Potem ko ne bo več koroških Slovencev, potem, dragi „Mir“, nič ne bo pomagalo več vpitje: narodnost je v nevarnosti, in če bi tudi ti prvi začel klicati, kar pa vemo, da ne boš storil, kajti če se ne boš spreobrnil in boš še nadalje na tak način deloval proti narodnim in gospodarskim koristim koroških Slovencev, ti bodo ti že sami zaprli sapo, da se rešijo brez tebe nevarnosti, v katero si jih spravil ti s svojim brezdomovinstvom.

— **S. Gregočiča „Poezije“** bodo prejeli člani Družbe sv. Mohorja že prihodnjo jesen 1908. Že danes pa moramo opozoriti rojake na to knjigo, ki bo tako lepa, kakor ni bila še nobena knjiga slovenskih pesmi. Obsegala bo 12 pol večje oblike in bo imela 40 lepih izvirnih slik, večinoma na celi strani. Zasnoval in izdelal jih je domači umetnik, akad. slikar Anton Koželj, pesmi pa je izbral naš dični pesnik Anton Medved; njegovo ime nam je porok, da je nabral na pisani livadi poezij goriškega slavca res najkrasnejše in najbolj duhteče cvetke, tembolj, ker je smel izbirati čisto po svojem okusu. Knjigo bo krasila tudi podoba pesnika s posnetkom njegovega

---

gospodična; obrnite, prosim, gumb — tam pri vratih... Ne, na desni — tam, da, da!“

Soba je zažarela v električni luči in ženski sta mogli pogledati druga drugo. Ana je videla, da je lice doktorice že starikavo, da se vlečejo gube po čelu, in okrog ust in da ji umetnost ne more več nadomestiti tega, kar jemlje narava nazaj.

Gospa Velikanje je pokimala.

„Hvala Bogu!“ je dehnila Ana iz dna svoje duše, videča, da je našla milost v njenih očeh. „Zadovoljna je z mano: vendar že ena, ki me mara!“

„Toda, gospodična, nekaj vas bom še vprašala. Čudno se mi dozdeva, da že toliko časa niste več v službi. Kako to? Kaj se je godilo od vašega izstopa iz poslednje službe do današnjega dne?“

In pomerila jo je z ostrim pogledom.

Ana je zardela; nerodno ji je bilo, zadrega jo je obšla. Ker pa ni rada lagala, je povedala po pravici.

„Meni sami se vidi čudno,“ je dejala z usmevom, ki ni dopuščal dvoma. „Večina gospej me ni marala, ker so rekle, da — da sem preveč lepa!“

„Lepa?“ je vzkliknila gospa doktorica in jo je še enkrat pomotrila. „Preveč lepa? Ah, kaj takšnega!“ In z zaničljivo zavistjo so obvisele njene oči na dekletovem obrazu.

Res, Anino lice je bilo še vedno mično; pravilne so bile črte, obrvi plemenite, vroče so temnele oči in lasje so se vlegali ob sencih kakor bogata kostanjeva svila. Prožna in vitka je bila vsa njena postava, toda imela je že nekaj zrelega v sebi; in tudi na obrazu je pričala marsikatera gubica, ki se je skrivala pred prvim pogledom, da njena lepota ni več cvet prvih dekliških let.

Gospa Velikanje se je začutila nekoliko pomirjeno; saj Ana naposled vendarle ni bila po okusu njenega moža, ki ga je doktorica natanko poznala. Pač je pa videla, da je dekle vzlic vsemu temu še mnogo mlajša in lepša od nje same: spoznanje, ki ga ženske ne preneso. Zavist je šinila v njenem srcu in se je razlila v besede:

„Ej no, vaša lepota še vedno ni vzrok, da ne bi bili za v službo!“

Ana je zamišljeno stresla rameni.

„To se pravi,“ je nadaljevala milostljiva, „neumevno mi je, kako se morajo ljudje izpodtikati ravno nad vašo lepoto. Mladi ste še, to je resnica. Tudi lične postave ste, ničesar ne rečem: vsakomur, kar mu gre! Ampak, če vam človek pogleda v obraz — mili Bog! — takšno čudo krasote pa vendar niste, da bi se vas ljudje bali! Niste takšna Venera, da vas človek ne bi mogel sprejeti zaradi sina ali zaradi moža. Za božjo voljo, čisto mladi pa ne boste, kaj ne? Koliko vam je let?“

„Osemindvajset!“ je šepnila Ana tiho.

„No, vidite, saj sem rekla!“ je vzkliknila gospa doktorica z zadovoljstvom. „Saj sem rekla, saj se vam pozna na prvi pogled! Ne, ne, veste, včasih ima človek skrite vzroke, ki jih ne mara povedati; zato se izgovarja na druge in jih izvija iz trte. Ne, draga moja, tudi vaše gospe so se le izgovarjale. Zame že davno niste več prelepi! Torej, če vam je drago in če ste zadovoljni, pa naj velja. Jutri točno ob poldevetih zjutraj se zglasite k službi!“

Ana se je poklonila kakor v hipnozi in je odšla brez glasnega pozdrava.

Tavala je po ulici, tjavendan, ne pazeča, kam hodi. Sla je naprej, vse naprej, dokler nista trčila vanjo dva paglavca, ki sta se pretepala na cesti.

Eden ji je stopil na nogo. Ana je zaječala in je dvignila oči od tal: zašla je bila prav v nasprotni konec mesta, in velik ovinek je imela zdaj do doma. Morala je po najbolj živahnih ulicah, tam, koder je rojila največja množica ljuudi, vračajočih se v večerni veselosti iz izprehajališč in drugih krajih brezdelja, ali pa iz trgovin in uradov, kjer so se trudili za boljšo ali slabšo večerjo, čakajočo jih doma.

Za senci je tolko in zvenelo. Ko je prišla mimo velike izložbe na oglu, je oprezno stopila tja, kjer se je okno odpiralo na stransko ulico, in se je pogledala v šipi.

Ali je bila domišljija, ali resnica? Zdelo se ji je, da ji polt zares že rumeni, da ima temno pod očmi in da je videti suha in stara.

„Ne, to ni mogoče!“ je vzkliknila sama pri sebi, in še blaznejši je bil njen strah, nego poprej. „To se mi le dozdeva: bolna domišljija je kriva in slabo razsvetljeno okno!“

Brzih korakov, kakor da jo kdo preganja, je hitela čez Glavni trg. Tam je obstala pred veliko modno trgovino, kje so se na sredi, na desni in na levi dvigala in širila mogočna zrcala. Ne, nič prevare ni bilo v dokto-

lastnoročnega podpisa in s posnetkom rokopisa krasne pesmi: „Mojo srčno kri škropite!“ — To lepo knjigo prejmejo Mohorjani z ostalimi družbenimi knjigami vred; kdor jo želi vezano, naj doda letnini za preprostejšo vezavo z rdečo obrezo še K 1·—, za elegantnejšo vezavo z zlato obrezo pa še K 2·—. Kar bo še ostalo izvodov te knjige v zalogi, se bodo prodajali po sledečih cenah: Navadna izdaja: za ude: broš. K 3·—, v prt vez. z rdečo obrezo K 4·—; za neude in po knjigarnah: broš. K 4·—, v prt vez. z rdečo obrezo K 5·20. Elegantna izdaja: za ude: broš. K 4·—, lepo vez. z zlato obrezo K 6·—; za neude in po knjigarnah: broš. K 5·40, lepo vez. z zlato obrezo K 7·80. — Nadejamo se, da od prihodnje jeseni naprej ne bo slovenskega salona, niti police v slovenskem kmetskem domu — brez „Poezij S. Gregorčiča“, ki se mora umiliti vsakemu slovenskemu srcu. — Opozarjamo pa tudi na to, da za kasnelcem s to knjigo z drugimi vred za 2 kroni v jeseni 1908 ne bomo mogli postreči. Zato naj se vsak pravočasno oglasi za uda, kdor hoče biti deležen te knjige za navadno udnino dveh kron.

— **Pohujšanje v dolini šentflorjanski.** Čitali smo to „pohujšanje“ in si ga ogledali tudi v gledališču. Polno je bilo, razprodano do kraja, in skoraj bi rekli, da mora biti uprava našega gledališča iz dna srca hvaležna Cankarju za ta — gmotni uspeh, za kaj drugega pač ne. Stvar je vlekla, saj je že naslov takšen, da vleče pri našem gledališkem občinstvu, zlasti pri tistem, ki igre še ni prej bralo, kajti že naslov „veliko“ obeta, in tega „veliko“ se je res dosti videlo in slišalo. Priznati moramo, da zna Cankar res pošteno imeti za norca i tako občinstvo in ne manj tudi sebe. Igra sama na sebi je brez vsake vrednosti, hitro, v grobih potezah na papir vržen karikatura karikature našega slovenskega javnega življenja, pa naj že zadeva to umetnost, literaturo ali politiko, ali že karsibodi. Vse drugo je sama hinavščina in to najpodlejša, hudič je še najboljši med vsemi temi grešniki, in to vsled svoje neumnosti, a jasno in čisto, kakor mesečeva bleda svetloba, in nezmotljivo resnično je vse, kar izhaja od njega, Cankarja, vsaka misel, ki izide iz njegovih možgan, vsaka črka, ki izteče iz njegovega peresa in ravno tako menda tudi njegovo politično, socialno-demokratsko naziranje, ki z velikanskim patosom kliče prokletstvo na domovino-vlačugo, ki ga ne obsipa z gradovi v zahvalo za njegov prezir. Pač res se je Cankar v nedeljo mogel zadovoljno smehljati nad občinstvom, ki je s tako navdušenostjo ploskalo svoji lastni omejenosti. Igro je založil knjigotržec Schwentner, kjer jo je dobiti, na odru je bila samo utrinek, ki se je samo enkrat utrnil preko ljubljanskega gledališča in se v drugo, če ima intendanca količkaj preudarnosti, ne bo več.

Koncert „Pevske zveze moravskih učiteljev“ bo v nedeljo, dne 29. decembra 1907. popoldne ob 5. uri, v veliki dvorani hotela „Union“, pod vodstvom gospoda prof. Ferd. Vach-a. (Nastopi 50 pevcev.) Vzpored: 1. B. Smetana: Piseň na moři. (Pesem na morju.) — 2. V. Novák: Vánočni ukolébavka. (Božična uspavanka.) — 3. Jos. Klička: Náš zpěv. (Naša pesem.) — 4. P. Křižkovský: Utonulá. (Utopljenka.) — 5. E. Grieg: a) Marná láska. (Brezuspešna ljubezen.) b) Máriánská. (Marijina pesem.) — Iv. pl. Zajc: Večer na Savi. — 7. P. Křižkovský: Dar za lásku. (Dar za ljubezen.) — 8. L. Janáček: Klekanica (Čarovnica.) — 9. a) H. Palla: Cibulička. (Čebuljica.) b) J. Malát: Ty klástersky zvony. (Ti samostanski zvonovi.) — B. Hegar: Tábor mrtvých. (Tabor mrtvih.) — Začetek točno ob 5. uri popoldne. — Cene prostorom: Sedeži po 6, 5, 4, 3 in 2 K, stojišča po 1 K 40 h, dijaške vstopnice po 60 h se dobivajo v trafiki gospe Češarkove v Šelenburgovih ulicah in na večer koncerta pri blagajni. — Češko besedilo s slovenskim prevodom in z razlago istotam brezplačno.

Umrl je v soboto ravnatelj deželnega kmetijsko-kemičnega preizkuševališča za Kranjsko, g. dr. Ernest Kramer, kateremu se ima ta zavod zahvaliti za vso svojo povzdigo. Umrli je tudi znan kot plodovit strokovni pisatelj. G. dr. Kramer je bil rodom iz Škofje Loke. Dovršil je višjo kmetijsko šolo, potem je bil tajnik kmetijske družbe kranjske, potem potovalni učitelj v Trstu in Gorici. Nato je bil dve leti docent na graškem vseučilišču, potem ravnatelj kemičnega preizkuševališča v Celovcu, od leta 1899 pa v Ljubljani.

— **Jubilejni denar.** Povodom 60 letnice cesarjevega vladanja se bodo zlati in srebrni denarji kovali za l. 1908 v posebni obliki kot spominski denarji. Prve take krone pridejo v promet z dnem 24. decembra.

— **Železnica Postojna-Štanjel.** Iz železniškega ministrstva se je izvedelo, da se namerava zgraditi železnica Postojna - Štanjel po sledečem načrtu. Med Postojno in Razdrtim bo postaja Goriče. Na Razdrtem bo tudi postaja. Železnica bo tekla pri Razdrtem skozi približno 1400 m dolg tunel proti Senožečam. V Senožečah bo postaja takoj za župno cerkvijo. Od Senožeč naprej bo proga izpeljana proti Gaberku, kjer bo tudi krajši tunel. Prihodnja postaja je Dolenjavas, odkoder gre proga po senodolski gmajni proti Štanjelu. Opustilo se je prvotni načrt, da bi šla proga preko Dolenjevasi po Raši.

— **Umor.** V soboto dopoldne so našli v Vrtlenji pri Igu ženo pesestnika Antona Modica v hiši ležečo na tleh s prerezanim vratom. Živela je potem še šest ur in je izpovedala, da jo je umoril njen lastni mož. Našli so v shrambi tudi krvavo britev. Orožniki so aretirali Modica, kateri je eno uro prej odšel v gozd, ki pa trdi, da je ženo, predno je odšel, zaradi zmerjanja sicer sunil v prsi, a da ji drugega ni storil. Trdi tudi, da je bila žena večkrat zmešana in da je bila zato že dvakrat v deželni bolnišnici.

— **Deželnozborske dopolnilne volitve v celjskem volilnem okraju.** Obe slovenski stranki na Štajerskem sta že določili kandidata za celjski volilni okraj, katerega je do pred kratkim zastopal dr. Ivan Dečko. Narodna stranka je na zaupnem shodu, ki se je vršil v nedeljo, imenovala kandidatom Josipa Zdolška, p. d. Krištanca, posestnika na Ponikvi ob južni železnici, klerikalna stranka pa Mlakarja, posestnika v Hošnici pri Slovenji Bistrici.

— **Tajnost pri občinskih volitvah** se uvede na Štajerskem. Volilo se bo z listki, ne pa ustmeno, kakor je bilo dosedaj. To je velikega pomena, posebno za občinske volitve v onih občinah, kjer so dosedaj Nemci terorizirali slovenske občane, kateri so bili od njih odvisni. Sedaj, ko bo volitev tajna, se bo marsikateri Slovenec upal oddati svoj glas po svoji volji, in prav lahko preide marsikatera občina, v kateri so Nemci zmagovali dosedaj edinole s svojim pritiskom, v slovenske roke. Vsekako znači tajnost občinskih volitev veliko pridobitev za Slovence.

— **Celjski magistrat pogorel.** V zadevi slovenskih napisov v Celju se je celjski magistrat imenitno blamiral. Državno sodišče je utemeljilo svojo sklep celjskega občinskega sveta ovrgujočo razsodbo s tem, da je tudi v Celju slovenski jezik deželni jezik in da je za javni promet v Celju slovenski jezik potreben. Sklep celjskega občinskega sveta in poznejši odlok deželnega odbora nasprotuje členu 19. drž. osnovnega zakona, kajti policijske določbe ne smejo biti take, da bi podpirale enostranske narodne namene. Za promet, kateremu so ulice namenjene, je vseeno, ali so napisi nemški ali slovenski, določba celjskega magistrata pa ovira slovenske občinarje, da bi ravno tako rabili mestne ulice, kakor nemški, kar pa jim je po členu 19. državnega zakona zajamčeno. Celjski magistrat z občinskim svetom vred je torej zopet za eno blamažo bogatejši.

— **Graščino Blagovno** pri Št Jurju ob južni železnici na Štajerskem, ki je bila last umrlega bivšega državnega poslanca viteza Berksa, so kupili trapisti za 174.000 K.

— **Utopljenec.** V petek dopoldne sta zagledala dva moža v Soči nad pevmskim mostom pri Gorici moško truplo, ki se je ustavilo pod neko skalo na levem obrežju Soče. Naznanila sta to oblasti, ki je koj preskrbela, da so truplo izvlekli iz vode. Nesrečnež, ki je našel smrt v vodi, je bil mladenič, po obleki soditi, kmečkega stanu. Našli so pri njem nekaj denarja in pa uro ter račun o kupljeni uri glaseč se na Ivana Šuligoja. Na glavi je imel globoko rano, katero je pa najbrže dobil, ko so ga valovi narasle Soče butnili ob kako skalo. Sodi se, da je ponesrečenec utonil istega jutra, ker je pri njem najdena ura še tekla.

— **Svojo ženo je hotel zažgati.** Alojzij Stergar je živel v zadnjem času s svojo ženo v vednem prepiru. Zgubil je namreč službo ter se nato udal pijači. Svoji ženi je grozil večkrat s puško in nožem. Radi tega mu je žena mnogokrat ušla ter se skrila pri sosedih. Tudi 23. oktobra je zagrabil puško in nameril na svojo ženo, hoteč jo ustreliti. Ušla mu je potem v Maribor. On pa misleč, da se je zopet pri sosedu skrila, je iz jeze na svojo ženo zažgal sosedovo hišo, ki je pogorela. Sosed Vrabl je imel 1068 K škodo. Alojzija Strgarja so obsodili v petletno težko ječo.

— **K stavki težakov v Trstu.** Sodrug Schwertzl, zastopnik centralne zveze transportnih delavcev na Dunaju, ki je bil prišel zadnje dni v Trst, se je izrazil o štrajku na javnem shodu v delavskem domu tako-le: „Kar se je pridobilo, ni bogve kaj, ali treba pomisliti, da so se morali težaki boriti ne le proti slovenski organizaciji. Do danes vam nisem povedal resnice, da ne kvarim štrajka, ali sedaj vam jo moram povedati. Ko sem prišel v Trst, da vodim štrajk in sem izvedel o zahtevah težakov, mislil sem, da imam opraviti z jako močno organizacijo; drugače si nisem mogel tolmačiti, da se je stavilo take zahtevke, kakoršni so bili ti, ki ste jih stavili, izmed katerih se je nahajal celo zahtevek po 9 urnem delu, dočim na Dunaju delajo transportni delavci še 14 ur na dan, vkljub vsem svojim močnim organizacijam. Da zahtevajo 9 ur dela, morajo torej — sem si mislil — biti tukajšnji težaki veliko močnejše organizirani nego na Dunaju. Mesto tega, ko sem prašal informacije, sem izvedel, da od približno 3000 (?) štrajkovcev je bilo le 200 organiziranih, in od teh bi imelo le 65 pravico do podpore med štrajkom. Ko sem to izvedel, sem izjavil prijateljem, da štrajk je bil samomor. Po tem takem je bil boj nemogoč. Treba pač kaj druzega za štrajk. Potrebna je pred vsem disciplinirana, več ali manj splošna organizacija“. To je pač uničujoča kritika ponesrečenega štrajka, ki ga je v najneugodnejšem času povzročilo tržaško socialdemokratično vodstvo. Sodrug Schmdrtzl je govoril na nemško, in seveda so se njegove besede zborovalcem, ki niso umeli nemščine, povedale italijansko, toda z gotovimi „izpremembami“. Ta svrha je tem bolj značilna, ker je izšla iz vrst socialne demokracije sama, iz ust moža, ki je imel dovelj vpogleda v delovanje socialdemokrat. vodstva.

---

ričnih besedah! Kakor žarki, tako so se razsipale okrog oči drobne in drobčkane gubice, sledovi uhajajoče pomladi. In na vsaki strani ust — o Bog, kako razločno se je že črtala tista žalostna zareza izdajalka!

Res, v njenih osemindvajsetih letih ni potekal samo čas, minevala je tudi lepota.

„Jezus, Jezus!“ je ponavljala Ana pri sebi, ko je korakala vsa ubita in potrta proti domači hiši, „zdaj je vse proč! Vsega je konec, vsega, vsega . . . In tega je kriva zgolj sama revščina! Koliko je drugih, ki so v srcu slabejše in grešnejše od mene, pa se jim ni treba truditi, pehati in skrbeti: petdeset let učakajo, in še se jim jedva pozna, da se osipa cvet obraza! Stara sem, grda postajam; Ivan se me bo naveličal! Pa če se me tudi ne, kratko po poroki — kadar sploh pride njena ura — se me bo naveličal, ker ne bo več čarov, da bi ga priklepali name. In potem bo trd in okruten, kakršni so vsi moški, kadar več ne ljubijo svojih žena!“

Zdaj je bila vela lepotica, staro dekle; nič več ni bila prelepa, da bi jo sprejeli v službo tam, kjer gospodar še ni nehal ljubiti, ali tam, kjer sin začenja.

Gorje, gorje! Ne, ne . . . to ni mogoče, ni mogoče!

Kaj ji zdaj koristi, da bo služila in dobivala svojo plačo, ki bi mogla zanjo privoščiti toinono veselje sebi in Ivanu? Zdaj je stara . . . Zdaj ni več lepa, nikoli, nikdar ne bo srečen z njo. In ona ne z njim!

Vsa obupana, kakor srna pred gonjači, je bežala po grobem tlaku, vedno iznova si ponavljajočo isto neznosno gotovost. In smrtna groza jo je obhajala, da nemara on že ob njenem prvem koraku v sobo jasno in brez vsega dvoma zagleda to, kar je danes slišala in o čemer se je prepričala z lastnimi očmi.

Mati je ravnokar pripravljala večerjo; po celem stanovanju se je širil duh jedi in je prijetno pozdravil Ano, ki je bila lačna od dolge hoje.

Ivan je sedel v svoji sobi na divanu; s komolcem se je naslanjal ob mizo, noge je imel na stolu, v desnici je držal do polovice zgorelo smotko. Svetilka, tista svetilka s starim in siromašnim senčnikom, je gorela in mu je svetila na časopis, ki ga je imel razgrnjenega čez kolena. Bral je novice; ravnokar se je bil vrnil iz urada. Ko je vstopila Ana, je naglo spustil noge na tla; z roko je obrisal voščeno platno naslonjača in ji pomignil, naj sede.

„No, kaj je?“ je vprašal z radovednim nasmehom, ko je storila po njegovi želji.

„Nič ni!“ je rekla ona bridko; in nehote jo je zagrabil smeh, tako silen in neugnan, da se je zazibala v bokih.

„Nič? Zakaj se pa potem smejiš?“ je vprašal Ivan osupel.

„Zato, ker je bila pot zaman!“

„Kaj?“ Ivan ni vedel prav, kako naj vpraša.

Spogledala sta se. Naenkrat se je ženinu zjasnil obraz.

„Ali si bila spet prelepa?“

„Kajpada!“ je pritrdila Ana, in odleglo ji je, ko je začutila, da ni povedala resnice. „Vedno ta smešni, neumni vzrok: prelepa! Ha-ha-ha!“ In verno mu je pogledala v oči.

Ivanovo lice je strepetalo; ponos je zažarel na njem in edina njegova vesela misel je bila v tem trenotku, da je to dekle, ta lepa Ana — njegova. O, kaj bi bil dejal, da je prišla v tem trenotku gospa Velikanje povedat mnenje svoje zavisti!

Ves je zasijal od veselja. Široko so se mu odprle in zažarele so njegove dobrodušne sive oči, razprostrle so se mu njegove roke in so legle rahlo na njene rame. Njej pa je prišlo nenadoma tako sladko in tako hudo, da je zaihtela in skrila obraz na njegovih prsih.

„Kaj ti je? Srček, angeljček, mucka ti moja!“ je vzkliknil Ivan preplašen. „Dekliče! ne bodi vendar neumna! Kaj je nama do tiste službe in do tistih par tolarjev, ki bi se morala vsak mesec mučiti zanje, vsak dan, od zore do mraka . . . Ne, pusti take misli, ne išči nikdar več . . . Glej izmučila bi se, stara in grda bi postala, hudo bi mi bilo zate! Pusti vse skupaj, naj imajo neumni ljudje, kogar jim drago, jaz pa obdržim svojo dobro, lepo Anko.“

Njegove besede so zamrle v trepetajočih poljubih brezmejno vdane ljubezni. In njegovi prsti so se razklenili izza dekletovega pasu; nežno in rahlo so segli v bogate, svilnate lase in so se igrali, igrali . . .

Ana je dvignila oči; vse polne so še bile solza. Toda v njih se je iskrilo veselo spoznanje, da objema njegova ljubezen več nego njeno lepoto, in da je to tisto, zaradi česar ne vidi njene veneče polti, niti brazde ob njenih ustih, niti gub okrog oči. Sama sreča je obsijala njeno lice in v tihi blaženosti, z usmevom miru se je privila k njegovim močnim prsim.

* **Prekucija v Perziji.** Veliki nemiri v Perziji so že slični revoluciji. V južnem delu Perzije je zaostala radi nemirov vsa trgovina. Po mestih se ponavljajo umori in vlomi. V Teheranu se zbira oboroženo ljudstvo pred parlamentom in pred mošejami in gradi barikade. Če bo morala posredovati Rusija z vojno močjo, pomenilo bi to konec Perzije, ki bi si jo prisvojila Rus in Angež.

* **Število židov, ki sedaj žive po svetu.** Po statistiki znaša število vseh židov okoli 11,081.000. Na Evropo jih pride 8,748.000, na Ameriko 1,556.000, na Afriko 354.000, na Azijo 342.000 in na Avstralijo 17.000. V Evropi so razdeljeni tako: V Rusiji jih je 5,100.000, v Avstriji 2,100.000, v Nemčiji 600.000, na Balkanu 400.000, v Belgiji in Holandiji 108.000, na Francoskem 80.000 in v Italiji 40.000. Največ Židov imajo sledeča mesta, in sicer: Nevjork 700.000, Dunaj 130.000, Berlin 95.000, London 80.000 in Jeruzalem 30.000.

* **Börnstjerne Björnson,** slavni norveški pisatelj in neustrašeni zaščitnik vseh tlačenih narodov, je slavil dne 8. t. m. svojo 75 letnico. Björnson je kot pesnik slaven po vsem svetu, njegove pesmi in drame so preložene na vse svetovne jezike. Pa ne samo kot pesnik, tudi kot mislec in politik se je Björnson proslavil. Njegovi spisi o razmerju med obema spoloma so vzbudili živo diskusijo po celem svetu. Bjornson je z vso odločnostjo proglasil, da ni dvoje morale na svetu, ena za moške, druga za ženske ter zahteva čisto življenje od ženskih in moških. Kot politik je krepko posegel v življenje svojega naroda in se boril neustrašeno za državno samostojnost Norveškega in za neodvisnost Švedskega. V raznih evropskih listih se je Björnson moško potegnil tudi za Čehe v njih boju proti Nemcem in še posebno za Slovake proti Madžarom. Tega mu ne sme noben Slovan pozabiti. Björnson je dvignil svoj mogočni glas in pred vsem kulturnim svetom odkril Madžare kot najgrje in najostudnejše hinavce in barbarske tlačitelje nemadžarskih narodov in še posebno Slovakov. Björnsonu in Tolstemu se imamo zahvaliti za to, da sta strgala tem hinavskim barbarom masko civilizacije z rumenega obraza ter je postavila pred kulturno kontrolo cele Evrope, kateri delajo s svojim azijatskim barbarizmom sramoto. Zato proslavljamo slavnega Norvežana tudi mi in želimo, da še dolgo služi pravi prosveti in brani slabe pred kulturnimi mogotci.

* **Ulite hiše.** Veliki iznajditelj Edison ima nov problem, ki bi človeku prinesel velike koristi, ako se prevede v prakso. Iznašel je namreč način, kako je mogoče v 24 urah postaviti do trinadstropne hiše. Po njegovem sistemu bi se namreč hiše kratkomalo ulile iz cementa med železne modele. Na ta način je do trinadstropna hiša lahko gotova v 24 urah, v šestih dneh se posuši, nakar gredo lahko ljudje takoj stanovat v njo. Železni model bi veljal le 100.000 kron, a ž njim se lahko napravi brezštevilno hiš. Vsa ostala mašinerija bi veljala le 60.000 K. Za tako vsoto bo pač prav lahko dobiti konzorcije, ki bodo stavili cene hiše, posebno za delavce. Edison namerava še to zimo konstruirati potrebne železne modele in aparate, s katerimi hoče v 22 urah napraviti večjo hišo s stopnjicami, kopališčem itd. Veljala bo le 4000 K.

Gospodarstvo.

Kako rešiti pereče vprašanje glede kmetijskih poslov? Vprašanje glede kmetijskih poslov je postalo od dne do dne bolj pereče in njega odgovor skoro nemogoč. Vzrokov za to pa ni iskati samo v nizkih plačah in slabi hrani kmetijskih poslov, ampak v žalostnem dejstvu, da se za nje do danes še nič ni storilo, da niso preskrbljeni za slučaj bolezni ali onemoglosti, kar že deloma rudniški in tovarniški delavci imajo. Upamo, da se tudi za kmetijske posle in delavce v kratkem času uvede obligatorično splošno zavarovanje za slučaj bolezni, onemoglost in starost. Eden glavnih vzrokov, da mladina tako tišči v rudnike in tovarne, je, ker imajo tamkaj stalno delo, na gotove ure določen delavnik in uživanje popolne svobode v delaprostem času. Razveseljevanje v mestih in industrijskih krajih proti enoličnemu življenju na kmetih, že to je močna spodbuda za beg naše mladine z dežele v mesta in industrijske kraje. Žalostna prikazen bega od rodne grude muči že dolgo vse, katerim je na srcu prihodnost našega kmetijstva!

Vsakdo, ki ta vprašanja globlje premotriva, spozna za nujno socijalno politično zahtevo, da se prememba med mestnim in kmečkim ljudstvom ne vrši še dalje v škodo zadnjega, ampak da se uporabi vsa sredstva, da se beg z dežele ustavi.

Med pospeševalci bega od grude se čestokrat imenuje tudi vojaščino. In ne po krivici. Naše kmečko ljudstvo ima veliko ljubezen do rodne grude, in ni pripraviti z lahka koga brez kake vnanje sile, da bi svojo rodno hišo zapustil in se podal v mesto ali rudnike. Pač pa mladina, katera spozna v svojem vojaškem času mestno življenje, v času, ko je njen duh najbolj spremenljiv za vsako novost in za priložnosti boljšega življenskega užitka, podleže čestokrat izkušnji, ter se tudi po končani vojaški službi ne vrne več v rodno vas in nadaljuje svoje življeje v mestu, osobito ako ni primorana se vrniti na dom. Na ta način postane vojaščina čestokrat odločilna za izbero poklica. Ta vpliv pa ni omejen samo za one, ki služijo vojake, marveč se razteza tudi na njih sorodnike in prijatelje in drugo kmetijsko mladino in jih zvabi v industrijske mučilnice.

Poskušalo se je že po drugih državah tem kmetijstvu škodljivim posledicam odpomoči. Prvi tozadevni poskusi so se začeli v Belgiji, kjer so se od leta 1890 pri večih polkih uvedli k m e t i j s k i p o u č n i t e č a j i.

Na sličen način so tudi na Danskem začeli. Najširše je pa kmetijski pouk za vojake v Italiji vpeljan. Tam so po neki statistiki v 220 posadkah kmetijski pouk za vojake vpeljali, katerega se udeležuje 45.000 mož.

Namen takega pouka je v prvi vrsti, da se moštvu ohrani in oživi veselje do kmečkega poklica. Povsod se tudi z veseljem opaža, da se je priložnost učiti se, od vojakov izrabljala in so imeli v kmetijskih poučnih urah nekako veselo spremembo enoličnega vojaškega življenja; ta pouk je odvračal moštvo od obiska gostiln in drugih razveseljevanj. Uvedba kmetijskih poučnih tečajev za pri vojakih služeče kmečke sinove je sicer le malo sredstvo, ki današnjega narodno-gospodarskega razvoja ne bi moglo vzdržati. Če je pa mogoče s tem poukom vsaj en del kmečkih sinov, kateri bi po dokončani vojaški službi odromali v rudnike, tovarne in druge poklice, kmetijskemu poklicu ohraniti, se mora kot znatno sredstvo proti begu od domovja pozdraviti.

Želeti bi bilo, da bi naši poslanci za uresničenje teh kmetijskih poučnih tečajev svojo dolčnost storili, da se vsaj nekoliko odpomore pomanjkanju kmetijskih delavcev.

Druga rak-rana na našem kmetijstvu je dejstvo, da se pusti kmečki mladini koj po zapustu šolske sobe neomejena svetovna prostost, ki ji je čestokrat v pogubo. Mladina, zapustivša svoje edino izobraževališče, iz katerega je sesala najvažnejše nauke za pot v življenje, ostane nekaj časa, morebiti eno ali poldrugo leto pri svojih roditeljih, pomaga po svojih skromnih močeh pri kmetijskem delu svojim staršem in sosedom, kar naenkrat, ko je star fant 16 ali 17 let, izpriden od tovarišev, postane nepokoren, domača hrana mu ne ugaja več, on hoče v svet in skuša na katerikoli način dobiti delavsko knjigo, večkrat celo brez vedenja in dovoljenja staršev, in hajd za drugimi v tovarne in rudnike. Mlade, novodošle delavce, ki spodrivajo s svojimi mladimi močmi starejše, začno koj do dobrega izkoriščati, mladina od doma navajena pridnega dela napenja vse moči, hoteč se prikupiti. Navidezno „visoka plača“ je pa razmeroma nižja kot plača navadnega kmečkega delavca, ker mora vse, kar potrebuje pod milim Bogom, razen vode drago kupiti. Grozna vročina in naporno delo zahtevata tudi močnejšo hrano in hladilno pijačo, plačevati treba stanovanje, obleko itd. in tako nevidno izgine toliko hvalisani dohodek. A to še ni najhujše; poglejmo n. pr. kmetijskega delavca z njegovim polnim licem in zdravo barvo kot človeka, ki vživa vse krasote narave, se trudi in dela na kmetih, ostane pri tem zdrav in čil do pozne starosti; pa poglejmo nasprotno ubogega industrijskega trpina, najsibode rudar ali tovarniški delavec; svoje delo začne z močjo, ki jo je z dežele s sabo prinesel, zdrav na duhu in telesu; a v kratkem času zgubi svojo lepo zdravo barvo in jo zamenja z mrliško bledostjo. Ako je trezen, da svojemu telesu privošči dobre močne hrane in kar utrujeni udje potrebujejo, zdrži v tem delu 5—10 let in le redkokedaj črez 15 let. Potem je siromak čisto izpit, za vsako delo nezmožen, ima vrhutega morebiti še velikoštevilno rodbino in pride potem lepo domu v pristojno občino na „penzijon“, kateri mu bi naj občina dajala zato, ker je vse svoje moči v tujini pustil. Ker je po novi domovinski postavi treba nad 10-letno nepretrgano bivanje v eni in isti občini, da se pridobi tamkaj domovinsko pravico, že gospodje „izkoriščevalci“ skrbe, da ubogi delavec zapusti dotični kraj, predno ima pravico do domovinstva. Te vse žalostne, a žal preresnične razmere še ne ustavijo bega od grude. Dokazano je, da največ mladine zapusti očetovski dom v nerazsodni mladosti od 10.—20. leta. V teh letih je mladina le preveč lahkoverna in se odtuji svoji rodni grudi.

Prav koristno in neizogibno potrebno bi bilo, da bi se prišlo temu postavnim potom v okom. Omenjena naj bodi na tem mestu že v večih časopisih nasvetovana postava za vzdrževanje kmetijskega ljudstva in ustavljanja bega z dežele.

Tamkaj se nasvetuje, kar bi iz našega agrarnega stališča bilo najtopljejo pozdravljati in podpirati, naj bi se postavnim potom nerazsodni kmetijski mladini od 14. do 20, oziroma 24. leta ne dovolilo zapustiti ali celo odtujiti se kmetskemu poklicu; izvzemši, ako se hoče kdo priučiti kakršnikoli obrti ali ako hoče za nadaljno izobrazbo obiskovati druge šole. Izrečno naj pa prepoveduje ta postava tudi iz zdravstvenega ozira vstop nedorasle mladine v rudokopsko ali tovarniško delo. Ta postava bi bila velepomembna za naš kmetijski stan. Ako bo potem kmečka mladina do svojega 20. oziroma 24. leta na kmetih, zadobi veselje do kmetijstva, do svojega zdravega dela in se bode v letih, ko bo razsodnejša, že premislila zamenjati svoje zdravo opravilo na svežem zraku in pod solčno toploto z rovanjem pod zemljo ali praženjem v tovarnah. Nujno potrebno je torej, da merodajni krogi na polju postavodaje za uresničenje takih postav vse sile napnejo; hvala izmozganega ljudstva in ojačenje našega našega naroda ne bode izostalo. Te vrstice naj pa tudi vzame v premislek potovanjaželjna mladina.

Kmetje, pošiljajte svoje sinove v kmetijske šole! Nevzdržno naglo hiti čas in ž njim razvoj in spopolnitev industrije, nove iznajdbe v znanosti in vseh strokah človeškega življenja.

Tisoč let je poljedelstvo bilo kako okamenelo, in šele možje novega veka so tudi ta kolos spravili v gibanje, so mu vlili življenja. Počasi, a sigurno in trdno je nastopilo gibanje v kmečkem ljudstvu, in danes ni več kmet oni zaničevani mož prejšnjih stoletij. S t a n o v s k a i z o b r a z b a i n s t a n o v s k a o r g a n i z a c i j a — to ste oni tajni moči, ki sta dvignili kmečki stan po drugih državah in ga morata dvigniti tudi pri nas. O stanovski organizaciji govorimo na drugem mestu; tukaj samo nekoliko besed o stanovski, strokovni izobrazbi. Prepričanje prodira, da se mora tudi kmet mnogo učiti in mora mnogo znati, ako hoče svojo obrt dobro razumeti in dobro voditi. Poljedeljska obrt je ona, ki skriva v sebi največe uganke narave.

Vse, kar kmet potrebuje, v teoriji in praksi, kar so izumili učenjaki in iznašli praktiki vseh časov, je združeno v p o l j e d e l s k i z n a n o s t i. Te se more učiti kmetovalec v kmetijski šoli. V mladosti si mora ustanoviti temelj, na katerem bo pozneje zidal. Korakati s časom mora tudi kmet, in če to stori in če to storijo vsi kmetje, bo kmetijstvo cvetelo, bo postalo moč, kakor je ni druge.

V to pa je treba, da vsak posameznik, veliki in mali kmet, bogat ali ubog, mladino vzgaja za veliko bodočnost, za to tudi žrtve doprinaša in spozna, da vsak vinar v to to svrho izdan, nese stoterne obresti.

Država in dežela sta ustanovili kmetijske šole; na Kranjskem je kmetijska šola na Grmu pri Novemmestu. Država in dežela ubožnejšim tudi pomaga. Oprimite se tega, slovenski kmetje, kar se Vam sedaj nudi. Tri leta kmalu minejo; Vaši sinovi se bodo mnogo naučili v kmetijski šoli — in njihovo znanje bo že Vam in bo njim donašalo obilih sadov.

Sevede se mora vsak posameznik še tudi nadalje izobraževati, bodisi iz knjig, bodisi iz časopisov, posebej pa mora vedno vsak sam pomišljati, kako bi spopolnil svoje kmetovanje, kako bi v čim najkrajšem času dosegel čim največji dobiček.

V to pa treba temeljne izobrazbe, katero naj daje na eni strani ljudska šola v splošni in deloma kmetijski znanosti, dalje kmetijsko-nadaljevalni tečaji, posebej po strokovne kmetijske šole.

Kmetje, še enkrat: Kdor le količkaj more, pošlji svojega sina v kmetijsko šolo!

O razdelitvi dohodkov na Avstrijskem. Dohodek je merilo blagostanja posameznih stanov. Čim večji so dohodki, tem boljše živi dotični stan, tem več si lahko privošči, tem ložje se izobražuje ter s tem usposobija za boj za obstanek.

Iz primerjanja dohodkov enega stanu z dohodki drugega stanu se vidi, kateremu stanu se dobro godi in kateri stan potrebuje posebne podpore.

Dr. Friderik Leitner je v knjigi „Razdelitev dohodka v Avstriji“ skušal v številkah podati sliko o gospodarskem položaju posameznih gospodarskih panog po merilu dohodka v letih 1898 do 1904. — Ta slika je v več ozirih poučna, zato jo priobčimo.

	Kmetijstvo in gozdarstvo			
	število oseb	na 1000 prebivalcev	obdačencev	obdač. na 1000
samostojni nastavljenci, pomož. delavci	2,006.764	84	57.596	79
	5,637.565	236	9.212	13
				92
	Rudarstvo in industrija			
samostojni nastavljenci in pomož. delavci	567.847	25	129.079	176
	2,183.922	91	141.718	193
				269
	Trgovina in obrt			
samostojni nastavljenci in pomož. delavci	234.101	10	84.876	110
	301.239	13	78.831	108
				218
	Prosti poklic			
samostojni nastavljenci in pomož. delavci	612.595	26	82.711	113
	945.427	40	144.619	197
				310

V oči bode vsakega posebno zadnja vrsta. Od tisoč obdačencev pride na poljedelstvo komaj skupaj 92; to je najnižje število od vseh navedenih gospodarskih panog. Več dohodka daje industrija, več trgovina in največ takozvani prosti poklici (uradniki, duhovniki itd.) — Pri vseh drugih poklicih je torej primeroma in povprečno več dohodka kakor pri poljedelstvu.

Zahteve po izboljšanju in podpiranju kmetijstva torej ne morejo biti neopravičene.

Skušalo se je tudi preračuniti povprečne dohodke iz posameznih gospodarskih panog. Imenovani pisatelj pride do sledečih zaključkov:

V rudarstvu znaša povprečno dohodek . . .	31.700 K
denarna in zavarovalna obrt vrže povprečno .	19.800 „
železnice dajo povprečno dohodka	15.700 „
obrt in industrija imata povprečno	3.700 „
trgovina povprečno	3.700 „
kmetijstvo in gozdarstvo pa povprečno le . .	3.500 „

letnega dohodka.

Tudi te številke govore dovolj jasno, da vrže izmed vseh gospodarskih panog kmetijstvo najmanj dohodka. Nujna potreba je torej, da se tej za državo in splošno gospodarstvo velevažni panogi hitro in izdatno pomore.

„Slovenski kmečki koledar“.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Prva

domača dolenjska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno	K 1·— lit.		Tropinovec navad.	K 1·— lit.	
„	III.	„ 1·10 „	„	III.	„ 1·10 „
„	II.	„ 1·30 „	„	II.	„ 1·20 „
„	I.	„ 1·50 „	„	I.	„ 1·40 „
Drožnik	III.	„ 1·30 „	Brinjevec	III.	„ 1·40 „
„	II.	„ 1·50 „	„	II.	„ 1·80 „
„	I.	„ 1·80 „	„	I.	„ 2·— „

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta **„Slovenec“** narodna grenčica narodni liker od K 1·10 do K 1·20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1·— do K 1·60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1·— do K 2·— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. **Lav. Schwentnerja v Ljubljani.**

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Ustanovljeno 1842. Telefon štev. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: **Miklošičeva cesta 6** nasproti hotela „Union“.

Delavnica: **Igriške ulice 6 Ljubljana.**

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje **hranilnih knjižic**; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje **vabil, pravil, plakatov, diplom**, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna. Cene zmerne.

Poštena in solidna postrežba!

Zmerne cene!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta“ **Ljubljana** Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, plugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnico. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, **železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava**, vse **orodje** za kovače, ključavničarje, kleparje, mizarje in tesarje, portland in **roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne** grabilje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent **„Sack“. Posnemalniki za mleko** in vsa druga oprava za mlekarne.

Zmerne cene!

Poštena in solidna postrežba!

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice štev. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospode, gospe, dečke in deklice. Ceniki zastonj in poštnine prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 **zidarsko, zarezno** in **vso drugovrstno opeko** v vsaki množini.

Modna trgovina Pavel Magdić, Ljubljana, Prešernove ulice št. 7

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice.
Cipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovratniki, čipke, vložki, svilnate vezenine.
Jabots, Fichus, damski ovratniki in kravate.
Svilnati in baržunasti trakovi.
Pozamenterija, porte in žnore, rezice, krepince in žnore za tapetnike.
Krepi in flori za žalovanje.
Zlate in srebrne rezice, čipke in žnore.
Šerpe iz svile, čipk in volne.
Nogavice za dame, dekleta in otroke.
Jopice, hlačke, otročje perilo in odeje za vozičke.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.
Sukanec za šivanje, pletenje in vezenje.
Gumbi in različne igle.
Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje.
Idrijske čipke, vezene čipke in vložki.
Pajčolani za neveste, mirtovi venci.
Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.
Modrci in potrebščine za modrce.
Glace-rokavice in rokavice za uniformirance, pletene, letne in zimske rokavice.
Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda.
Krtače za obleko, glavo in zobe.

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovratniki, zapestnice, naprsniki in žepne rute.
Pravo Jagrovo normalno perilo, trikot-srajce, jopice in hlače.
Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in šport-pasovi.
Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.
Kravate, gumbi za manšete.
Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.
Ogrevalci za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo.
Nahrbtniki, ovratniki, robci.
Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki itd.

Gospod! **Berite novice, ker so za Vas važne in koristne!**
Razpošiljam po poštnem povzetju
za 12 K 50 vin.
krasno, dobro in **moderno opravo**
katera obstoji iz sledečih predmetov:
Fina bela ali barvasta srajca št. . . . ? Dobre spodnje hlačе. Lepa spalna srajca. 1 ovratnik po želji. Krasna kravata. 1 par trpežnih nogavic. Močna brisalka. Izvstne naramnice. 3 dobre žepne rute.
Vse v škatlji lepo aranžirano.
Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugajalo, vrnem denar nazaj. 14

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke“. Lastnina „Slov. gosp. stranke“. Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.